Kaina 20 Pf.

KARYS

Nr. 9 (1223) Vilnius, 1944 m. kovo 4 d.

LIETUVIŲ KARIŲ SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1919 m.

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTAB AS; Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas*; Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr. 3; Telefonas per lietuvių karišką. Vyr. redaktoriaus — 22. Redakcijos ir administracijos — 24
Spauda: Kauen-Wilnaer Verlags- und Druckerei G. m. b. H
Wilna, St. Annenstr. 3, Ruf 15-66.

Neužmirškim — kas esam?

Lietuvis karys jau treti metai žygiuoja po įvairius Rusijos užkampius, vykdydamas jam pavestus uždavinius. Kasdien tenka jam susidurti su vietos gyventojais, palengva pramokti rusiškai, pažinti geriau pačią tautą, jos papročius ir pagaliau atskirus asmenis. Lietuviui pramokti rusų kalbos yra žymiai lengviau kaip kuriam nors kitam, toli nuo Rusijos gyvėnusiam. Tos kalbos žinojimas labai suartina karius su vietiniais gyventojais, ir duoda galimumų geriau ir sėkmingiau atlikti reikiamus karinius uždavinius (geroji pusė). Pas kari kurius kurius tie ryšiai pasidaro tokie tamprūs, kad jie ilgainiui užmiršta net kas esą (blogoji pusė). Gerosios pusės čia nelieciu, bet apie blogąja pravartu truputėlį plačiau užsiminti.

Lietuvis karys kautynėse yra kietas, daug vargo panešęs, daug gali iškentėti, bet kartu nuostirdus ir draugiškas žmogus. Šitokio nuosirdumo ir draugiškumo nemažai mes rasime ir Rytų tautų tarpe, todėl nenuostabu kad atskiri kariai susiranda kaimuose sau bičiulių, pas kuriuos dažniau nueina ir kiek sąlygos leidžia — pabūvoja. Tenka pasakyti, kad didžiausia pasiekimą ir daugiausia lankytojų sulaukia ta trobelė, kurioje maišosi gražesnis veidelis, tiesiog pasakius — moteris.

Kas nežino karo gyvenimo ir dar svetimame, priešo krašte? Karo metu kareiviui, toli nusidanginusiam nuo savo Tėvynės, irgi malonu retkarčiais praleisti linksmiau laiką merginų ir armonikos tarpe. Bet gaila, kad šitos linksmybės ir malonumai kai kada virsta daug nemalonumių suteikiančiais dalykais tiek vadovybei, tiek patiems kariams. Dažnas užsimiršta, kad jis vedęs, kad namuose laukia jo ištikimi žmonelė su vaikučiais. Daugelis palieka mylimą mergelę ar ištikimą Tėvynės laukuose. Atsiranda vienas kitas ir tokių, kurie bando užslaugintį rudą barzdą, kad labiau seniams patiktų, ir peršasi, nebijodamas nueiti cerkvėn pas popą palaiminimo prašyti. Pasitaiko ir tokių, kurie slapta sukūre cerkvėje šeimą, rengiasi su ja kraustytis net Lietuvon. Tokie dalykai mums lietuviams kariams garbės nesudaro nei Tėvynėje, nei priešo kraštuose. Bet atvirkščiai: labai skaudu, kad tokie dalykai pasitaiko tarp kai kurių mūsų karių.

Kodėl mes taip lengvai už župonėlį malonumų kariais užmiršame net savo Tėvynę, dėl kurios jau šimtai paklojo savo galvas ant jos aukuro? Kodėl mes kai kurie išdrįstame užmiršti net savo šeimas, dalindžiodami čia susmukusių trobelių pakampiuose. Kodėl mes kai kurie paliekame gražios sodybos pulkiame darželyje liūdinčią mergelę, lietuvaitę, dainuojančią skambias liaudies dainelės, o klausomės čia balalaikos ir spiegiančios „katiušo" dainos? Kodėl mes kai kurie bažnyčią šmaižiuome į cerkvę, prieš kurią mūsų tėvai ir prosenėliai visomis priemonėmis priešinosi? Kodėl mes, pagaliau, vietoj sukurti lietuvišką šeimą, kai kas bandome švarėjančiom, grynėjančiom lietuvių tauton vėl primaišyti svetimų, mūsų tautos kultūrai ir papročiams neatitinkančių žmonių? Atsakymas čia trumpas: mes kai kurie užmirštame, kas mes esame?

Lietuvis, myląs savo Tėvynę, kraštą, giliai tikintis, niekad už „Judošiškus grašius" neparsiduos ir Tėvynės nepaniekina. Tėvynė turi būti mums kelrodys visų žygių, darbų, tikslas visų kovų. Iš kario, suradusio naują tėvynę, neliks nė ženklo. Jis atneš tik gėdą tautai ir garbingiems prosenčiams laikams. Todėl kiekvienas, ką jis beveiktų, kur jis bebūtų, turi visuomet prisiminti, kas jis yra. Tai padės jam orientuotis painiose gyvenimo aplinkybėse: teisingai einančius stiprins, nuklydusius atves į tikrą kelią, vedantį į bendrą visų tikslą: — Vieninga ir Laisvą Tėvynę.

J. ltn. J. ŠLIARPAS

ANGLIJA IŠDUODA BALTIJOS TAUTAS

DAUG SAKANTIS ŽEMĖLAPIS IŠ „DAILY MAIL"

Homes for the Unemployable

KEEP CRACK MEN

Stay in After

The Sixteen Soviets

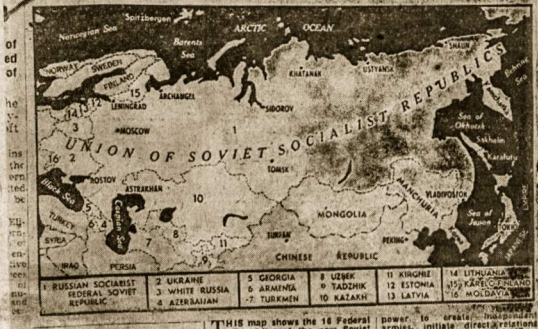

THIS map shows the 16 Federal Republics of the new Soviet Commonwealth announced by M. Molotov at midnight on Tuesday. The separate States will have power to create independent armies, initiate direct relations with foreign Powers, make treaties relating with the Soviet Union if they so desire.

The Miners

Anglų laikraštis „Daily Mail" 1944.II.3. paskelbė žemėlapį, kuris turi paaiškinti 16 sovietinių respublikų padėtį, apie kurias Molotovas kalbėjo. Po žemėlapiu yra parašyta: „Šis žemėlapis rodo naujosios Sovietų Sąjungos 16 federatyvinių respublikų, kurios antradienio vidurnaktį pono Molotovo buvo paskelbtos. Paskiros valstybės turi teisę turėti nuosavą nepriklausomą kariuomenę, užmegsti tiesioginius santykius su svetimomis valstybėm ir palaikyti glaudžius santykius su Sovietų Sąjunga, jeigu jos to norės".

Šiam žemėlapy yra, kaip to ir buvo galima laukti, trys Pabaltijo kraštai: Estija, Latvija ir Lietuva, pažymėtos numeriais 12, 13 ir 14, lygiai taip pat jungtos, kaip ir Balt gudija. Apie tolesnius sovietų plėsnus, liečiančius Lenkiją, Suomiją, Švediją ir kitus kraštus, žemėlapis sąmoningai nutyli. Tai yra aiškus įrodymas, kad Anglija be sąlygų eina Pabaltijo tautas atiduoti di džiausio kalintojo ir nuolatinio Stalino malonei.

KOVO 6 DIENĄ — PASKUTINIS TERMINAS

1925 ir 1926 metais gimusieji lietuviai! Jei jūs dar šiais metais norite stoti į Reicho Darbo Tarnybą, tai turite vėliausiai iki 1944 metų kovo 6 dienos užsiregistruoti RAD-Meldeamt Aufbaustab, Kaune, Putvinskio 24. Į vėlesnius prašymus jau negalės būti atsižvelgta.

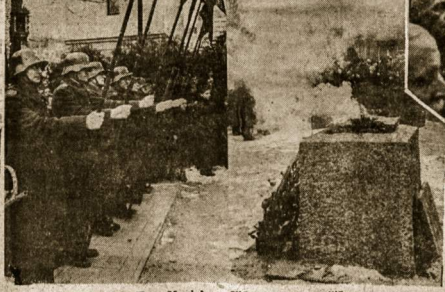

Vasario 16-ji Kaune prie Karo Muziejaus. Vidury: Gen. Kubiliūnas, gen. Plechavičius ir kt. aukštieji pareigūnai.

Račkausko ir Stanišauko nuotr.

Frontas ir Tėvynė

NAUJI UŽSIMOJIMAI KARIŲ ŠEIMŲ GLOBOJE

Vyriausias Karių ir jų Šeimų Globos Komitetas, vadovaujamas Visuomenės Reikalų Departamento direktoriaus J. Kriščiūno, nuolatos ieško naujų kelių karių šeimų globai sustiprinti.

Turėdamas spaudos ir visuomenės vieningą pritarimą, Vyriausias Komitetas šiomis dienomis pradėjo daryti žygių, kad į visus prekių paskirstymo punktus įeitų po vieną vietos komitetų atstovą, kurie sprendžiamuoju balsu dalyvautų skirstant verpalines medžiagas ir avalynę gyventojams priklausančius verpalinių medžiagų ir avalynės punktus.

Kai kurie vietos komitetai, nelaukdami ypatingų nurodymų iš centro, patys šiuo atveju ėmėsi sveikintinos iniciatyvos ir karių šeimas atitinkamai aprūpino. Be to, karių šeimoms daugelyje vietų yra išduota papildomai avalynės, kurią joms parūpino patys komitetai iš savo išteklių.

Taip pat artėja prie teigiamo išsprendimo ir klausimas dėl nemokamo karių šeimų gydymo. Kauno miesto komitetas, kuris tik šiomis dienomis galutinai susiformavo, savo veiklos pradžioje taip pat nusistatė atidaryti karių šeimoms nemokamos medicinos pagalbos punktą. Į šį darbą Kaune ypatingą dėmesį kreipia Vyr. Sveikatos Valdyba. kurios du atstovai įeina Kano miesto komiteto sudėtin. Ypatingo palankumo Kaune yra parodžiusi ir Advokatų Taryba, paskirdama į komitetą savo atstovą ir pasižadėdama įsteigti karių šeimoms nemokamos juridinės konsultacijos punktą

Vyriausias Komitetas, pasinaudodamas veikimo nuostatais jam suteiktomis teisėmis, nusistatęs kreiptis į visas savivaldybes, kad jos karių šeimas taip pat paimtų savo netarpinėn globon, nes šios pareigos savivaldybėms priklauso pagal bendrus globos principus. Savivaldybės turi aprūpinti karių šeimas kuru, daržovėmis ir t. t.

Labai gražių vaisių davęs daržų nuomojimas miestiečiams turėtų taip pat sudominti ir tuos, kurie rūpinasi karių šeimomis. Savivaldybės privalėtų daržus pirmiausia išnuomoti kaip tik karių šeimoms. Tokie daržai įgalintų karių šeimas pačias bent iš dalies apsirūpinti trūkstamais produktais.

Nėra abejonės, kad ryšium su Vietinės Rinktinės organizavimu, padidės ir karių šeimų skaičius. Daugis jaunų vyrų, įsijungdami į Vietinę Rinktinę, turės laikinai palikti savo šeimas be globėjų ir maitintojų. Todėl į jas savo visą dėmesį turės atkreipti karių ir jų šeimų globos komitetai, o tuo pačiu ir platieji mūsų visuomenės sluoksniai. Reikės visu pasišventimu ir nuoširdumu užkišti jų gyvenime atsirandančias spragas. Tačiau ligšiolinė praktika yra parodžiusi, kad platieji mūsų visuomenės sluoksniai visomis išgalėmis stengiasi palengvinti karių šeimų padėtį. Visa tai kyla ne vien iš pareigos, bet daugiau iš meilės laisvės gynėjams ir jų šeimoms

IŠ KARIŲ GLOBOS KOMITETŲ VEIKLOS

Daugelis lietuvių karių ir jų šeimų globos komitetų Vasario 16 dienos proga buvo išsikvietę savo globojamų batalionų atstovus ir įteikė naujas visuomenės paskirtas dovanas lietuviams kariams. Šiame dovanų įteikime atkreiptinas dėmesys į tą faktą, kad kai kuriose vietose prie gausių dovanų surinkimo žymia dalimi prisidėjo įvairios ekonominės ir visuomeninės organizacijos, o taip pat įvairios mokyklos. Jaučiama, jog visuomenė buriasi krūvon, kad bendromis jėgomis galėtų sudaryti efektyvių dovanų savo broliams, kariaujantiems Rytuose.

* * *

Kaip iš Vyriausio Komiteto teko patirti, artimiausia plataus masto dovanų įteikimo akcija fronto vyrams bus pravesta ryšium su artėjančiomis Velykų šventėmis. Tų švenčių proga kariams dovanų įteiks kiekvienas apskrities ar miesto komitetas. Jau artimiausiomis dienomis bus duoti tuo reikalu atitinkami nurodymai iš centro. Šioji akcija bus pravesta šūkiu, kad nė vienas fronte esąs karys nebūtų aplenktas ir kad visi jie Velykų švenčių proga gautų vienokių arba kitokių dovanų.

* * *

Labai gražų pavyzdį yra parodžiusi Kauno VI-toji gimnazija. Čia mokiniai, vadovaujami mokytojo A. Žirgulio, sudarė kariams remti komisiją ir pradėjo energingai veikti Per vieną savaitę jie, pasidaliję po du ar tris, aplankė A. Panemunės ir Šančių gyventojus, parinkdami kariams knygų bei pinigų laikraščiams išrašyti. Ir ši jų akcija, reikia pažymėti, buvo labai sėkminga. mokiniai surinko per 4.000 RM pinigais ir apie 800 knygų bei žurnalų. Savo surinktas aukas mokiniai su atitinkamu aktu įteikė Vyriausiam Komitetui, pasižadėdami ir ateityje nenuilstamai tęsti toliau aukų rinkimą kariams.

Ši auka labai nudžiugino Vyriausią Komitetą. Jis tiki, kad ir kitos gimnazijos, panašiai pasielgdamos, labai sustiprins paramos teikimą fronto vyrams. Laukiama tik atitinkamo mokytojų paraginimo.

VI-tosios gimnazijos rūpestis mūsų kariais reiškiasi jau seniai. Dar komitetų veikimo pradžioje, kada buvo pradėta pirmoji dovanų telkimo akcija kariams, VI-toji gimnazija pagamino kelis šimtus individualinių siuntinėlių kariams. Be to, šios gimnazijos auklėtinės, kelias dienas energingai dirbdamos, patalkininkavo Vyriausiam Komitetui ir savo rankomis supakavo net 6.000 individualinių paketėlių.

Kovų sritis į pietus nuo Pripetės pelkių (Wb)

ADA ŽEMAITYTĖ

Laiškas mylimajam

Jau vakaras. Lietus į langą teškia.
O širdyje kažko ilgu, ilgu...
Aš Tau rašau. Nuo taško ligi taško.
Aš Tau rašau, o mylimas, brangus!

Minčių tiek daug. Jos veja, lenkia plunksną.
Norėtųs žodelius gražiai sudėt — —
Primins jie Tau mane kovų pauksmėj
Ir meilę mano neramios širdies...

Tavęs nepapmiršau. Prisimenu daug kartų
Ir nepakeisiu savo meilės Tau.
...Dažnai rymoju aš ant kiemo vartų
Ir žvilgsnį kelyje barstau...

Tavęs ilgiuosi. Ir taip laukiu, laukiu...
O lanko nerimas kasnakt...
Ateiki. mylimas, per platų sodžiaus lauką,
Ateik man pasaką pasekt — —

Kai rytas bunda, ar kai žvaigždės teka.
Ar širdį guodžiu su daina, —
Aš su Tavim, kai Tu žengi atakon.
Aš su Tavim per bombas ir liepsnas!

Kai Tu ilsies nuvargęs po kautynių,
Aš vėjeliu Tave bučiuoju, raminu.
Tu būk drąsus. Ir žygiuok pirmutinis,
Išnešk Tėvynę iš sunkių dienų.

Kai Tu sugrįši, bus visur nušvitę!
Sutiksiu aš Tave su meile ir žiedais.
Tada tikėsime. Tikėsim laisvės rytui.
Tikėsime mūs laimės pažadais...

Naktis. Lietus vis teškia, teškia.
O širdyje dar vis kažko ilgu...
Blakstienos merkiasi... Statysiu taškq.
Labanakt, mano mylimas, brangus

Kaip pranešama iš įvairių vietų, ir kitos gimnazijos uoliai talkininkauja vietos karių globos komitetams.

* * *

Daug laukiama iš šiomis dienomis galutinai susiformavusio Kauno Miesto Karių ir jų Šeimų Globos Komiteto, kurį sudaro įvairių ekonominių ir visuomeninių organizacijų atstovai. Ligšiol Kauno visuomenė neturėjo progos tinkamai pareikšti savo rūpestingumo fronto vyrams, nes nebuvo organo, kuris juos tiesioginiai prie to darbo ragintų. Bet vis dėlto kauniečiai daugeliu atvejų savo aukas atidavė Vyriausiam Komitetui. Dabar gi Kauno miesto komitetui teks kreiptis į įvairias ekonomines organizacijas, į įstaigas ir įmones, o taip pat ir į privačius asmenis, kviečiant juos prie paramos frontui aktyviau prisidėti.

I. D.

ŽIEMOS NAKTIS APKASE

Bunkeryje pamažu kūrenasi krosnelė. Ore dūksta vėjai ir siaučia didelės pusnys Įsibrovę vidun jo sūkuriai šokdina ant staliuko blyksinčios lemputės liepsnelę. Sniegas net per mažiausius plyšelius veržiasi, tartum norėdamas paspruktі iš negailestingų vėjo rankų. O šis, demonstruodamas savo jėgą, švilpdamas stipriais sūkuriais atitrenkia bunkerio dureles.

Sėdu prie krosnelės ir žiūriu kaip kabantieji sienose paveikslai, vėjo siūbuojami, juda. Draugai jau seniai miega. Sėdu rašyti Tėvynėn laišką. Pro šaudymo angas įpustomos snaigės krenta ant rašomo laiško eilučių ir taip nejučiomis jas uždengia...

Tuo momentu pro duris įsiveržia smarkus su sniegais vėjo sūkurys ir kartu snieguotas žmogaus siluetas. Nagi, budėtojas. Dirstelėjęs į popieriuką „bumbteli „pasiruošk" ir vėl atgal išbėga. Metu viską šalin ir apsirengęs kautynių apranga puolu pro duris į apkasą. Čia tuoj apglėbia pūgos sūkuriai Naktis tamsi, ir lydimas pūgos per pusnis pasiekiu man reikiamą 4-tą postą. Jame randu belaukiantį gr. G. Pasisveikiname ir tuoj vėtros adresu išsprūsta keli keiksmažodžiai. Susėdam į pripustytą apkasą ir sekam mums priklausantį sekimo ir gynimo barą. Sniego vilnys ir vėjas vis labiau dūksta. Mūsų šovinių dėžės su kulkosvaidžių apkabomis ir pats kulkosvaidis bematant „dingsta" sniego pusnyje. Nusikeikęs ištraukiu iš pusnies, vėl statai jos viršuje ir vėl užpusto.

Laikas slenka taip pamažu. Sekimas labai blogas. Vėjas, pasikardamas spygliuotų vielų užtvarose, monotoniškai dūzgia. Oras tikrai baisus, tačiau bolševikų gaujos tokiu metu labiausiai mėgsta „garstroliuoti". Klausos pagalba dabar nieko nenugirsi. Pustomas akysna sniegas priverčia nors trumpam laikui sekimą nutraukti — užsimerkti. Netoliese dažnai reketos pakyla ir audroje greit dingsta. Švysteli padangėn ugnies stulpai ir po jų nuaidi kurtinanti sprogimai. Tylėdami glūdime ir pasijuntame, kad netik mūsų ginklai ir municija užpustyti, bet ir mūsų pačių galvos vos tekyšo iš pusnies. Pašokę vėl susitvarkome.

Laukų tuštybėse išdėstytų bunkerių rajone nieko nematyt. Tik kurne-kur iš pusnies iškyla kibirkštėlė. Ten bunkeris ir jo įgula kūrena krosnelę. Pagaliau mus pakeičia. Palinkėję draugams sėkmingos kloties, drožiam į savo bunkerius ir nugalėję prie jų suneštas sniego kliūtis, įsiveržiame vidun. Numetęs apsnigtus drabužius, nukrenti saldžiam poilsiui.

Rytmetį audra buvo aptilusi ir atėjo pranešimai apie jos „išdaigas", padarytas mūsų bunkeriams. Vienas bunkeris net buvęs užpustytas ir sargybiniam tekę jį atkasti.

Už kelių valandų oras atidrėko ir ėmė lyti. Vietoj sniego, apkasuose atsirado vanduo ir buvo bepradedąs veržtis į bunkerius. Tačiau netrukus vėl pašalo ir laukų tuštybėse pradėjo dūkti vėjai. Kartu su tokio oro biauriomis bangomis gautas pranešimas, kad į Z kaimą įsiveržė bolševikų gaujos, kurios gyventojus žiauriai sumušdamos ir kankindamos skuba apiplėšti. Tačiau netrukus mūsų ginklams pradėjus veikti pasitraukė. Mūsų vyrai baltais drabužiais ir audros lydimi banditus vijosi bet jie dingo miškų masyvuose. Įsiviešpatavo vėl tyla. Tik audra siuto ir draskėsi. Tarnybos atidžiai budėjo savo pareigose.

J. psk. Jonas Janulaitis

Vasario 16 d. prie karžygių kapų

Išaušo Vasario 16 d. rytas. Prisiminėme, kad šiandien Nepriklausomybės šventė. Sveikiname vieni kitus ir linkime kitais metais šiuo laiku pergalę džiaugtis savo mylimojoje Tėvynėje.

Keletas žmonių išvykstame į S. miestelį, nes ten turi būti minėjimas. Važiuoti gana šalta, bet norime savo kovos draugus pagerbti. Jau iš tolo matyti, kad miestelis pasipuošęs tautinėmis vėliavomis. Yra atvažiavusių taip pat ir iš kitų punktų Visi šventiškai nusiteikę. Jau pats laikas, nes bažnyčioje tuoj prasidės pamaldos. Įeiname. Pilna karių, policijos ir civilinių įstaigų lietuviai tarnautojai, taip pat ir vietinių gyventojų, kurie gerbia mūsų karius. Mišios prasideda. Vargonai, valdomi vieno mūsų kario, užgroja „Pulkim ant kelių..." Visi gieda. Mišios pasibaigia Tautos himnu.

Pamaldoms pasibaigus ėjome į kapines. Priekyje garbės burys, o už jo vainikus nešė karių daliniai, žandarmerija ir policija. Paskui vainikų žygiavo kariai ir policija. Kartu ėjo ir civilių. Sustojome prie dabartiniame kare žuvusiųjų draugų kapų.

Žodį tarė kpt. M. Jis pabrėžė, kad mes atėjome pagerbti didvyrių, kurie, nieko nesigailėdami, net savo gyvybę paaukojo. Priminė žuvusiuosius draugus iš mūsų dalinio tarpo. Toliau kalbėjo žandarmerijos atstovai. Jie pabrėžė, kad šiandien sukako lygiai 26 metai, kai Lietuva pradėjo savarankiškai kurtis. Ir anais Nepriklausomybės kovų metais lietuvių ir vokiečių kariai bendrai kovojo su bolševizmu. Ir šio karo pradžioj, lietuviai tuoj prisidėjo prie bolševizmo naikinimo ir išvijimo iš savo krašto Jeigu bolševizmas nebus sunaikintas, tai nebus įmanoma gyventi laisvu gyvenimu. Todėl prie savo žuvusiųjų draugų kapo turime prisiekti, kad mes galutinai sunaikinsime bolševizmą, nes jų aukos šito reikalauja iš mūsų.

Dar kalbėjo S. policijos vadas. Jis paminėjo žuvusiuosius policininkus. Po kalbų buvo uždėti vainikai ant žuvusiųjų kapų.

Uždėjus vainikus, garbės būrys saliutavo žuvusiems trimis salvėmis. Baigiant buvo sugiedota „Marija, Marija"

Eil. J. Valčiulis

PASIKEITĖ UNIFORMOMIS

Vokietijos kariuomenės generolas majoras Schraeder'is 1933 m. ouvo išleidęs knygą apie saksų savanorių dalis Lietuvoje 1919 metais. Ištraukos iš šios knygos (vokiškai vadinama „Die sächsischen Freiwilligen Truppen in Litauen 1919") duotos mjr. Jakšto vertime. įdėtame „Karo Archyvo" VI tome.

Vokiečių - lietuvių bendradarbiavimą smarkiai trukdė anglų - prancūzų karinės misijos. Jos sėdėjo Kaune ir kišo nosį visur — kur reikia ir nereikia. Tad ir tuolaikiniuose mūsų frontuose kartais dėl „politinių sumetimų" vokiečių savanoriai negalėjo dalyvauti lietuvių puolimuose. O lietuviams gegužės mėn. kaip tik buvo labai reikalingi prityrę vokiečių dalinių kulkosvaidininkai. Mat, buvo numatyta pastumti bolševikus toliau į rytus.

Gen. Schroeder'is slaptai pasitarė su Jonavoje stovėjusio vokiečių 18 savanorių pėst. pulko vadu majoru von Zeschau. Abu karininkai nutarė pasinaudoti vokiečių ir lietuvių uniformų panašumu. Anuomet turėjome vokiškus pilkus mundurus ir milines. Lietuviai nešiodavo tik skirtingas lietuviškas kepures geltonais lankeliais. Savanoriai vokiečių kulkosvaidininkai užsidėjo mūsų karių kepures, atvežtas didelėje dėžėje iš Kauno to paties gen. Schroeder'io Įvyko kautynės. Priešas buvo pastumtas, kulkosvaidininkai nuostolių neturėjo ir, grąžinus kepures, vėl liko vokiečių kariais...

Bet kitą kartą buvo kitaip. Rugpiūčio mėn. vokiečių belaisviai grįžo iš rusų nelaisvės (dar nuo Didžiojo karo metu buvo užsilikusių belaisvių, ypač Sibire laikomų) per Daugpilį — Zarasus Vokiečių vyriausybė pasiuntė šiems belaisviams drabužių — daug taikos meto puikios vokiečių kavalerijos uniformos mundurų, kelnių ir milinių. Tad dar neaprengti kariniais drabužiais lietuvių savanoriai Zarasuose mielai išmainė savo civilinius švarkus į vokiečių husarų ir ulonų spalvuotus mundurus su visokių spalvų priedais. Buvo taip pat kirasierių ir dragūnų mundurų. Keletą dienų džiaugėsi vyrai, dėvėdami nors ir labai margas, bet vis dėlto karines uniformas. Bet netrukus iš Kauno atvyko slepiamosios spalvos drabužių transportas ir „lietuvis ūkininkaitis su skaudančia širdimi turėjo savo gražųjį švarką pakeisti į paprastą slepiamąjį švarką" (amerikonišką)— rašo gen. mjr. Schroeder'is.

Tačiau ir mažo kiekio vokiškų mundurų pakako. Bolševikai kelias dienas siuntinėjo aliarmuojamas žinias: „„Vokiečiai vėl fronte..." o jie vokiečių labai prisibijodavo.

K. A.

Lietuvos gudai kovoje prieš bolševizmą

(25 METŲ SUKAKČIAI PAMINĖTI)

Dar 1918 m. Vilniuje, kai pradėjo kurtis Lietuvos kariuomenė, drauge su 1 ir 2 lietuvių pėst. pulkais buvo įsakyta įsteigti ir 1 gudų pėst. pulką. 1919 m. gegužės 31 d. jis buvo klastingai lenkų užpultas ir nuginkluotas Gardine

Bet prie Gudų karinio biuro Kaune 1919.II.27 d. buvo įsteigta savanorių gudų kuopa, iš kurios vėliau išaugo batalionas ir atskiras batalionas. Gudų daliniai Lietuvos kariuomenės sudėtyje išsilaikė iki 1923 m. Kovose dėl Lietuvos Nepriklausomybės gudų daliniuose nukauta 19, sužeista 17, invalidais liko 3, dingusių be žinios ir į nelaisvę patekusių 33 kariai (iš nelaisvės grįžo 27)

Nemaža gavo gudai Vyčio kryžių. Apdovanoti Vyčio Kryžiaus Ordinu 6 karininkai, Vyčio Kryžiumi II laipsniu — 2 kareiviai. III laipsnio — 46 kareiviai. viso 54 kariai.

Gudų daliniai daugiausia kovojo ir pasižymėjo 1919 m. liepos — rugpiūčio mėn. Daugelis fronte prieš bolševikus.

Ir dabar, kai Lietuvoje formuojama Lietuvos vietinė rinktinė, o lietuvių apsaugos batalionai jau 3-ius metus kovoja fronte ir užfrontėje, Lietuvos gudai irgi aktyviai dalyvauja kovoje prieš bolševizmą. Vilniuje yra Todt'o Organizacijos gudų skyrius, kuris formuoja ginkluotus gudų dalinius iš Lietuvoje gimusių ir gyvenančių gudų.

S. A.

PRIEŠAIS mūsų UGNY

Sausio mėn. naktis. Žiauriai kaukiąs šiaurys vėjas laužo pastyrusių medžių šakas ir gainioja darganoje bekrintančias snaiges. Iš atsparos punkto S. į šios nakties žygį, tarsi šmėklos, baltais drabužiais išsitiesia smogiamoji grupelė, vadovaujama drąsaus ir sumanaus j. ltn. G. Kryptis — kaimas A., kuris nuo mūsų yra už 4—5 kam; uždavinys — sunaikinti dažnai ten apsilankančius banditus.

Naktis darganota ir vėjas apsunkina žygį — daužo veidą ir akis. Matomumas tik iki 20—30 m, tad žygiuojame gana atsargiai. Priekinės saugos stropiai išžvalgo plotą.

Eiti tenka arimais, kalvelėmis, krūmokšniais. Prieš parą prasidėjęs smarkokas atlydis sunkina žygį; ypač sunku žygiuoti arimais. Ne vienam, įsmukusiam į užpustytas duobes — griovius, tenka ištiesti pagalbos ranką.

Prieš mus pasirodo kapinaitės. Jaučiam, kad mūsų kairėj nepertoliausia turi būti kaimas. Staiga suloja šuo, jam pritaria antras, trečias. Dabar visai aišku, kad čia pat kaimas.

Dėmesio! Sutarties ženklas stot, kurį perdavę toliau sustojame. Dalis mūsų vyrų išsidėsto kapinynu, o kita pasilieka laukuose. Visų ginklai paruošti ir atsukti kaimo link, nors pro tamsą negalime jo įžiūrėti.

Priekinės saugos, gavusios įsakymą, slenka kaimo link žvalgyoon. Praeina 10, 20, 30 min. nejaukios tylos... Snaigių kritimas dengia mus ir ginklus: nutilsta ir vėl pasigirsta gailus šunų kaukimas, ir paslaptingai traška kapinynų medžiai. Pagaliau grįžta žvalgyba. Gavęs pranešimą, komandos vadas duoda ženklą žygiuoti į kitą kaimą ir mes kylame iš kapų tarsi dvasios.

Eiti ilgai netenka, pradeda aprimti vėjas, snaigės taip pat apstoja kritusios. Sukame dešinėn, kairėj palikdami pusklony gulintį kaimą. Tikslas prieš akis — nepertoliausia dunkso mažas miškelis, kurį turime užimti iš priešingos kaimo pusės ir išsidėstę laukti tolimesnių vado nurodymų. Miškelį ir kaimą skiria vos 200—300 metrų lyguma, apaugusi krūmokšniais.

Leidžiamės pakalnėn pirmosios saugos jau dingsta miškely, greit ir mes visi pasislepiame jame ir dar kiečiau ir tvirčiau suspaudžiame ginklus. Miškelis neilgas ir greit jis baigiasi. Staiga už 25—30 m. sujuoduoja siluetai, t. y. prieš mus pasirodo bolševikiniai banditai. Kuo tyliausiai žaibo greitumu perduodame vado pavojaus ženklą, metamės iš kelio miškan — ir pagaliau tik 15—20 m tarpas skiria mus nuo banditų. Viskas vyksta žaibo greitumu, kuris mums Rytuose yra gerai įprastas.

Paslaptingąją miško tylą suardo raketa, vado pavojaus švilpukas ir pragariška mūsų kulkosvaidžių ir automatinių ginklų ugnis, granatų sprogimai. Tuoj pat krinta nukauti jau tik už 10 metrų esantieji pirmieji banditai. Tuoj pat staiga blykstelli kaime ugnis ir naktis pražysta raudonai skaisčia pašvaiste. Kovos laukas kaip ant delno. Ginklų kaiba, gailus gyvulių bliovimas ir sužeistųjų banditų keiksmai sudaro savotišką nakties „muziką". Aiškiai ir griežtai tarp sprogstančiųjų granatų skambantieji mūsų vado įsakymai, tikslus jų priėmimas ir atsakymas vadovietėn dar labiau paįvairina kovos lauką.

Ilgai virė kova, kaleno ginklai, sproginėjo granatos, ilgai dar raudonavo padangė, kol pagaliau banditai visiškai palūžo ir netekę daug savųjų nukautais, pabėgo.

Mūsų uždavinys buvo baigtas. Paėmę išmėtytus banditų ginklus ir savo tris sužeistuosius, nuėjome į atokiau nuo kaimo stovintį trobesį, kur pirmiausiai patikrinome savo sužeistuosius draugus. Įsitikinę, kad jiems negresia pavojus, nutarėme laukti rytmečio aušros. Nors ir nuovargio nukamuoti, tačiau miegoti niekas nebandė. Pirmiausia rūkantieji užtraukė dūmelį ir prasidėjo dalijimasis kautynių įspūdžiais, skambėjo juokas.

Aušo. Rytmečio oras buvo gana gražus. Dalis mūsų nužygiavo kautynių laukan, o kita pasiliko saugoti sužeistųjų vyrų. Kautynių lauke viskas aplink pajuodę ar paraudonavę, gulėjo nukautų banditų ir gyvulių lavonai, išmėtytas priešo prisiplėštas grobis, išrausta ir išražyta žemė. Kautynių lauke gulėjo 12 nukautų banditų. Apžiūrėję ir pasiėmę iš kautynių lauko vertingesnį karo grobį, paguldę savo sužeistuosius į pastotes, grįžome atgal į S atsparos punktą, o iš čia sužeistieji nuvyko štaban.

Gr. V. Stravinskas

Municijos tiekimas priešo atkirstiesiems daliniams

PK-SS-Karo koresp. Katzmeier piešinys (Wb)

Sekėjai J. ltn. Vizgirdos nuotr.

NUKOVĖ TRIS BANDITUS

— Vasario 3 d. Z. aps. R. policijos paros punktas gavo žinių, kad viename kaime po nakties plėšimų randasi gauja banditų. Tai sužinoję, mūsų policininkai pasiryžo ją susekti ir sunaikinti. Prie nurodytosios vietos, kur buvo banditai, išsirikiavę policininkai pradėjo slinkti artyn. Banditai tai pastebėjo, bet jiems jau buvo pervėlu atidengti ugnį. Antrame kaimo gale buvę banditai iš vieno namo paleido dvi raudonas raketas ir pradėjo šaudyti į policininkus. Tačiau viskas veltui. Mūsų policininkams apšaudant banditus, užsidegė namas, kuriame buvo banditai. Iš degančio namo banditai pradėjo bėgti į netoli esantį mišką, bet mūsų policininkų šūviai du banditus nukovė.

— Vasario 5 d. to pat policijos atsparos punkto policininkai žvalgybos tikslais važinėjo po kaimus ieškodami banditų. Užėję į vieną kaimą, visai netikėtai susitiko su banditais.

Mūsų policininkas, norėjęs pasiteirauti, ar nebuvo banditų, vieno ūkininko tarpduryje susitiko su banditu, kuris smogė policininkui į galvą. Bet policininkas bandito smūgį atlaikė. Banditas, pastebėjęs policininko jėgą, smuko pro duris ir pradėjo bėgti, bet policininkų šūviai jį pakirto vietoje. Po tų šūvių iš netoli esančio miško pasigirdo banditų automatų ir kulkosvaidžių ugnis, bet mūsų policininkai nepakriko, sudavė smūgį banditams ir susėdę į savo pastotes, laimingai grįžo į savo būstinę.

Polic. Aldonis

Banditu „transportams" nesiseka

Policijos kuopa eilinėje žvalgyboje. Rūpestingiausiai ieško raudonųjų banditų gaujų. Šventės jau čia pat. Banditai nesnaudžia. Didžiausios banditų „ūkio komandos" nuolat švaistosi po kaimus ir renka sau maisto. Banditams taip pat svarbu, kad jų šventinis grobis, kiek galima, būtų didesnis. Tokie nuolatiniai plėšimai — tikra Stalino rykštė vietos gyventojams! Neretas atsitikimas, kad šie raudonieji plėšikai net išdrįsta paskutinį kąsnį iš žmogaus burnos atimti. Kiekvieną dieną į mūsų kuopą ateina gyventojai su įvairiausiais pranešimais, skundais ir prašo juos apsaugoti.

Kuopa stovime S. kaime. Pasaloms esame puikiai pasiruošę. Vyrai išsidėstę ir užėmę pozicijas laukia atvažiuojančių banditų. Budri sargybinio akis, įremta į klaikius miškus, nuolat stebi, kad visi netikėti banditų puolimai būtų atremti.

Puikiausiai matyti malūnas. Kiek arčiau, per upokšnį yra išsitiesęs tiltas, per kurį eina vingiuotas kelias, rišąs mus su artimiausiu miškeliu.

Piktas rytų vėjas labai įkyriai bučiuoja kario veidą. Iš tamsių debesų išlindęs mėnulis retkarčiais mums mirktelia savo „akimi", lyg ir įspėdamas, kad būtume gerai pasiruošę, nes už šio miškelio, pirmame kaime, banditai jau baigia pasikrauti savo grobį ir tuoj pat atvažiuos mūsų kaimo kryptimi. Mes nuo ginklų neatsitraukiame. Budime pakaitomis.

2 val. nakties išlenda iš miškelio 7 banditų pastotės. Juodi taškai greitai didėja ir auga. Pirmosios 5 pastotės vėjo tempu išdygo prieš mūsų ginklų vamzdžius. Pilnas tiltas važiuotų banditų vos išsilenkia. Banditai nė nepagalvojo, kad čia jiems bus kelio galas. Atstumas buvo daugiau, negu puikus. Rankos vis kiečiau spaudžia ginklus. Kas sekundė laukiame vado komandos.

— Ugnis! — pasigirdo labai tolimas ir žemas vado balsas.

Nuo mūsų ginklų salvės sudrebėjo oras ir krūptelėjo miškelis. Pašauti banditų arkliai stojo piestu, o nukautieji banditai per tilto bortą vertėsi į sriaunaus upokšnio vandenį.

Sužeistųjų riksmas liudijo, kad mūsų ugnis buvo taikli. Banditai pakriko ir silpnai atsišaudydami, šliaužė miškelio kryptimi. Iš tolo matėme kaip sniegu šliauždami banditai kartu velka ir savo kelis sužeistuosius.

Dar truputį ugnies, ir veržėmės pirmyn į kaimą. Apsupame. Puikus grobis! Visos 7 pastotės ir visas jų šventinis grobis mūsų rankose. 5 arkliai nukauti vietoje ir 2 gyvi paimti. Ratuose radome: 150 kg kiaulę, 12 avių ir gyvą, pririštą prie vežimo, bulių. Be to, kiekviename vežime buvo rasta po kelis centnerius javų ir miltų. Dar užtikome visą bidoną „rusiško džino" (naminės). Jei kuris degtindaris atsisako jiems išvaryti, tokį „nepaklusnųjį" tuoj sutvarko. Pas banditus „teismas" trumpas: Stalino vardu... ir nagaņas prie pakaušio.

Išgąsdinta karvė nutrūko nuo vežimo ir tiesiai užlėkė ant mūsų būrininko.

Kova baigta. Vado įsakymu viską sutvarkome ir laukiame ryto. Ryte tikimės revanšo. Mat, už atimtą grobį banditai negalėjo mums simpatijų jausti.

Taip ir buvo. Gerai išaušus, apie 8 val., vėl iš miškelio išlenda 1 banditų pastotė. Daugiau pastočių nematyt. Jau iš tolo pradeda mus apšaudyti. Mes puikiausiai suprantame jų didelį širdies skausmą ir todėl labai „užjaučiame draugus" — ta proga iš visų savo ginklų pasiuntėme mūsų „nuoširdžiausią užuojautą". Tuoj vienas banditas mirštamai sužeidžiamas, o kiti greitai apsuka vežimą ir dingsta miškelio tankumynuose.

O mes visi su atimtu gausiu banditų „transportu" jau sėdime ratuose ir laukiame vado komandos vykti į savo nuolatinę stovėjimo vietą.

— Pirmyn! — nuaidi vado komanda.

Sujuda ilgiausia vežimų vora, o mūsų kapitonas savo lengvu tenoru užtraukia lietuvišką dainą. Visa kuopa iš jaunų krūtinių vadui pritariame:

„Kur bangas bučiuoja,
Auksinė saulutė.
Ten dainuoja sesės linksmai"...

Gauta žinių, kad rusų kaime G. R. dažnai apsilanko banditai. Vienas būrys skubiai vyksta į minimą kaimą. Išsistatome sargybas ir laukiame atvažiuojančių banditų. Pradeda temti. Kaimyniniuose kaimuose smarkiai pradeda loti šunes. Tai pirmas ženklas, kad „svečiai" jau nebetoli. Priėmimo „vizitui" pasiruošiame ir nekantriai laukiame.

Neapsirinkame. Kelios pastotės jau ištolo juoduoja. Prisileidžiame arti. Kada puikiai matyti vežimuose sėdintieji ginkluoti banditai, tada jiems atidengiame karštą ugnį.

Banditai pakriko. Nebuvo jiems laiko net nė šūvio išleisti. Įlekia 4 išgąsdintos pastotės į mūsų kaimą. Sulaikome. Vėl puikus grobis! 3 bekonai jau „uždirbti".

Vieni kitiems nė nepadėkoję, paimame grobį be jokio „pakvitavimo" ir tiesiai spaudžiame namo. Puikiai žinom, kad parvykus namo vėl mūsų laukia sunkūs ir atsakingi uždaviniai. Nespėjus grįžti namo, vėl gaunamas naujas uždavinys.

V. kaime esą daug banditų, kurie rengiasi plėšti kaimą. Nuvykstame. Prieš kaimą susitinkame banditų patrulius. Susišaudome. Banditai, nespėję net paklausti ar „svoj", viską palikę, pabėgo.

Išgirdusi šūvius, kuopa skuba būriui pagalbon. Tačiau atbėga uždusęs pilietis ir praneša, kad į B. kaimą atvažiavo banditai. Bėgte nubėgame į minimą kaimą, bet banditų jau neberandame. Banditai pabėgo S. kaimo kryptimi. Vėl bėgte į S. kaimą. Sušilę, suplukę pasiekiame kaimą.

S. kaimo gyventojų pasiteiraujame, ar nebuvo ir ar nepravažiavo banditai. Sužinome, kad banditai pagrobė vietos gyventoją vadovu, dar pasiteiravo, ar nebuvo lietuvių policijos, ir greitai spruko V. kaiman.

Įkyrus lakstymas. Jau kuopa prie V. kaimo vartų, bet jokių banditų nesusitikome. Tuoj susirišame su būriu. Paaiškėja, kad čia tie patys banditai, su kuriais būrys susitiko. Kitos gaujos nebuvo. Vykdome uždavinį toliau. Apsupame kaimą. Išlaikome iki ryto. Auštant iš įtariamų kluonų pradedame „prašyti" banditus. Nesiseka, jokio bandito nebesurandame. Kuopos vadas išsikviečia šunų komandą, bet ir šunes nieko nesuranda.

Įsitikinome, kad kaime banditų tikrai nėra. Paimame banditų paliktą grobį: 19 pastočių ir 3 didžiules kiaules, ir vykstame namo.

Nespėjus grįžti į K., pasiveja mus raitas gyventojas ir praneša, kad tam pačiame V. kaime vėl yra banditų.

Kuopos vadas skubiai pasiunčia atgal prityrusį kuopos viršilą K. su 20 vyrų, kurie už keletos minučių jau buvo kaime. Vietos gyventojai nurodė, kad pirtyje yra pasislėpę keli banditai. Viršila įsako skubiai pirtį apsupti. Apsupame. Kelios šautuvų salvės, ir mes jau pirtyje. Taip pat jokių banditų nerandame. Apgavo. Viršila įpyko ir kramtydamas lūpą įsakė smulkiai iškrėsti visą kaimą. Vieni, kad neišbėgtų banditai, apsupame kaimą, o kiti krečiame.

Vėl koks mūsų džiaugsmas, kada kluone užtinkame gerai ginkluotą banditą. Banditas pasislėpęs ir nepasiduoda. Dar pora salvių ir drąsiai laužiamės į vidurį kluono. Matome ant šiaudų išlindusį banditą, su iškeltomis rankomis, kuriam įsakome nulipti. Nukreipiame į jį šautuvus, bet banditas negalvoja nulipti. Už diržo prisikaišęs keletą granatų, į ranką pasiėmęs šautuvą, labai išdidžiai su mumis veda „derybas". Polic. P. pritrūko kantrybės: palengva užlipo ant šiaudų, prislinko prie bandito ir drožė „boksą" taip, kad banditas, lyg futbolas, su visa savo municija įlėkė tiesiai mums į rankas. Žinoma, greitai jį nuginklavome. Atėmėme šautuvą, granatas, kapsulius, knatus ir tris didelio užtaiso minas, kuriomis sprogdindavo geležinkelius ir tiltus. Daugiau banditų kaime neberadome.

Mūsų uždavinys baigtas. Vykstame namo. Visų veidai šypsosi ir patenkinti, kad visos paros vargas nenuėjo veltui. Sugautą „nakties paukštį" atiduodame žandarmerijai, o viršila raportuoja vadui:

— Tamsta kapitone, man skirtą uždavinį baigiau!

Pol. Juozas Babkauskas

Palikai ją tėviškės sodyboj, —
Čia armoniką tu palikai. —
Ech, tai grojai vakarą vėlybą,
Kad net plyšdavo girios, laukai!

Ir senam tėviškėlės atšlaime
Susirinkdavo kaimo jauni.
Tu jiems grojai didele laime,
Taip skambėjo dainelė švelni.

Grojai mylimai savo mergaitei,
Su armonika jai net piršais. —
Vienąkart pasiryžęs išeiti,
Tu armoniką, ją pamiršai...

Tau dabar ne armonikos balsas
Ir ne muzika jos nuostabi. —
Tik granatos, kulkosvaidžiai alsūs,
Kai su ryžtu į mūšį skubi.

Bet mes tikim — tu vėliai sugrįši,
Vertas didžio karžygio garbės —
Ech, tada, tai žydės sodo vyšnios
Ir armonika tavo skambės!...

O, kad tavo, Staline, burna būtų didesnė.

VLADAS PŪTVIS-PUTVINSKIS

15 METŲ NUO JO MIRTIES

Sakoma, kad tauta yra tokia, ko ji verta. Ir vadus tauta turi tokius, kokių ji yra nusipelniusi.

Lietuvių tauta didžiuojasi turinti Vladą Pūtvį-Putvinskį, kuris, atlikęs istorinius ir svarbius darbus, mirė 1927 m. kovo 5 d., vadinas prieš 15 metų.

Vladas Pūtvis buvo vienas tų senosios kartos lietuvių, kuris, nors gimė ir augo dvare, bet jau gimnazijoje atrado save — lietuvį. Šiauliuose, Jelgavoje jį stipriai paveikė ir tikrajin lietuviškan kelian atvedė Povilas Višinskis, Augustinas Janulaitis, Vincas Kalnietis ir kt. Pūtvis greitai susiprato ir visur pradėjo naudoti lietuviškąją kalbą ir kitus ragino tai daryti.

Jau XIXa. pabaigoje — 1899 metais — Vl. Pūtvio tėviškė — Graužikų dvaras — liko lietuvių inteligentų susibūrimo centras. Ten būdavo Antanas Smetona, Petras Avižonis, Gabrielė Petkevičaitė, Žemaitė ir kt., o lietuvių kalbos tėvas Jonas Jablonskis Graužikuose parašė pirmą lietuvių k. gramatiką, kuri ir dabar tebėra mūsų rašomosios k. pagrindas.

Kadangi tais laikais viešai lietuviškai veikti nebuvo galima, todėl Pūtvis-Putvinskis įsijungia į konspiratyvinį darbą. Graužikuose ir kt. aplinkiniuose dvaruose steigia slaptas lietuviškas mokyklas, iš Prūsijos gabena caristinės Rusijos draudžiamą lietuvišką spaudą. Už tai jis buvo rusų areštuojamas, laikomas kalėjimuose, ištremiamas Rusijos gilumon.

Didysis karas Pūtvį pakartotinai nubloškia dar toliau nuo gimtinės ir grįžta tik 1918 m. Ilgo veikimo metu įgijęs daug praktikos, apie save tuojau suburia gražų tautiečių būrį.

1919 m. Kaune organizuojama pagelbinė kariuomenė, kurios vadovai (Matas Šalčius, A. Vienuolis, Ad. Klimas) kreipiasi į Pūtvį-Putvinskį, prašydami perimti idėją ir įgyvendinti sumanymą. Tada paaiškėjo, kad Pūtvis, tą idėją ne tik mintyse turėjo, bet ir konkrečiai buvo įgyvendinęs: be savojo būrio — turėjo tam tikrą, pirmai pradžiai labai brangią, ginklų atsargą. Tuo būdu buvo įsteigta Šaulių Sąjunga.

Vladas Pūtvis-Putvinskis, kaip ir daugelis didžiųjų vyrų, buvo plunksnos žmogus. Jo raštai, išleisti dviejuose tomuose, slepia daug gilios skaidrios išminties. Tenai daug gražių ne tik sakinių ar minčių, bet ištisų kūrinėlių, ras kiekvienas.

Pūtvio-Putvinskio įkurtoji Šaulių Sąjunga labai didelę reikšmę įgijo 1941 m. vejant bolševikus iš Lietuvos. Tuomet visi buvę Pūtvio vaikai — visi buvę šauliai ir šaulės — ištisa 100.000 armija stvėrėsi ginklo ir padėjo vokiečių kariuomenei vyti iš Lietuvos bolševikus. Tai buvo lietuvių tautos atsakymas visam pasauliui dėl komunistinės Maskvos okupacijos. Tada atgijo Pūtvio-Putvinskio idėja, tada ji ugnimi suliepsnojo, kad lietuvis vėl būtų vertas laisvės ir garbės.

Algirdas Gustaitis

A. A. JUOZAS STROPUS

Vasario 15 d. saugojant geležinkelį, nuo niekšingos ir žiaurios banditų rankos žuvo eil. Juozas Stropus.

Velionis gimė 1907 m. sausio 7 d. darbininkų šeimoje. Atlikęs karinę prievolę Lietuvos kariuomenėje ir paleistas į atsargą, priklausė Šaulių Sąjungai. Prasidėjus vokiečių - sovietų karui, eil. Juozas Stropus organizavo lietuvius partizanus ir padėjo vokiečių kariuomenei kovoti su bolševikais. Būdamas susipratęs lietuvis ir pažinęs bolševizmo pavojų, stojo savanoriu į Lietuvos apsaugos dalinius.

Vasario 19 d., dalyvaujant bataliono vadui, ryšio karininkui, apsaugos dalių orkestrui, ginklo draugams ir didžiulei miniai žmonių įvyko laidotuvės.

Orkestrui griežiant gedulingą maršą, visa minia žmonių susikaupusi pajudėjo iš vietos ir gedulinga eisena nusitęsė apie pusę kilometro. Po pamaldų karstas buvo palydėtas į V. katalikų kapines. Karo kapelionas pasakė pamokslą, o atsisveikinimo žodį tarė bataliono vadas, pažymėdamas, kad tai buvo taurus ir susipratęs lietuvis, ir pamilęs savo kraštą, dėl kurio ateities ir paaukojo savo gyvybę. Orkestrui griežiant „Marija, Marija", buvo supiltas naujas lietuvio kapas, kuris paskendo gėlėse ir vainikuose.

Gr. A. Baltrušaitis

NEAIŠKI EILUTĖ

„Kario" Nr. 8 spausdinant dainą su gaidomis, antroj skiltyj iš viršaus išėjo visai neįskaitoma eilutė. Manantiems šią dainą dainuoti čia minimą eilutę pakartojame: „Ir vėl patekės naujas rytas". Prašome šią eilutę į savo turimą „Kario" egz. įsirašyti.

Nesimėtyk, čia nejuokai!

Mūsų kuopa gavo uždavinį užimti kaimą, kuris buvo apie keturis kilometrus nuo mūsų stovyklos. Jau iš vakaro paruošėme savo ginklus, taip pat kiekvienas prisitaikėme savo aprangą, kad žygio metu nenutrintų kojų. Viskas sutvarkyta kaip reikiant ir nuėjome gulti laukdami rytojaus dienos, nes jau nusibodo gyventi tame pačiame kaime.

Rytą apie 3 valandą budintis kelia kuopą ir ruošiamės naujam žygiui. Po valandos jau buvome išsirikiavę ir laukėme komandos. Atvyko kuopos vadas, paaiškino uždavinį ir kuopa išžygiavo miško link.

Po pusvalandžio žygio pasiekėme upelį, kuris tekėjo pamiškė. Per upelį jokio tilto nei liepto nebuvo, matyt, priešas sunaikino. Mūsų kuopos pionieriai tuojau griebėsi darbo ir per pusvalandį lieptas buvo nutiestas apie 15-ką metrų ilgio, o plotis nesvarbu.

Prasidėjo žygis per lieptą. Vieni eina, o kiti įvairius juokus krečia ir seka, kuris pirmas išmatuos upės gylį. Atėjo eilė gr. K. eiti, kuris daugiausia kitus sekė ir juokus krėtė. Gr. K. nupučia pelenus nuo papiroso ir žengdamas ant liepto, pasukęs galvą, garsiai sušunka: „Aš jums parodysiu kaip reikia lieptu eiti!" Gr. K., dar nebaigęs sakinio, neteko lygsvaros ir... likusią liepto dalį turėjo baigti upe. Buvusieji ant kranto plyšo juokais iš jo pavyzdžio, „kaip reikia per lieptą eiti". Upe buvo negili, tik iki dantyse laikomo papiroso, kuris tuojau užgeso. Likusieji daugiau neberodė pavyzdžių ir juokų nebekrėtė.

Persikėlę per upę, tęsėme žygį toliau. Perėjome mišką ir sustojome numatytoje vietoje. Kuopos vadas paaiškino uždavinį, kaip reikės užimti kaimą, jeigu jame bus įsitvirtinęs priešas. Pirmas būrys eina pamiške, kairiąja kaimo puse, o antras būrys iš dešinės. Slenkame prisidengdami krūmuota vietove. Staiga išgirstame kulkosvaidžių tratėjimą, matyt, pirmasis būrys susitiko su priešu. Į mus dar nešaudo, todėl mes slenkame arčiau kaimo.

Sekame kaimą pro žiūroną ir matome priešo apkasus, bet iš tų apkasų niekas nešaudo. Matyt, priešas, nenorėdamas būti užpultas kaime, įsitvirtino pamiškėje, kad galėtų geriau pabėgti. Pasiunčiame žvalgus į kaimą. Žvalgai duoda ženklą — priešo nėra. Slenkame arčiau ir užimame priešo apkasus. Pirmasis būrys kaunasi iš kairiojo šono. Mes iš apkasų matome pamiškėje kitus priešo apkasus ir į juos paleidžiame ugnį iš kulkosvaidžių. Priešas tuo pačiu ir mums atsako. Paleidžiame į darbą ir minosvaidžius. Sekėjas praneša, kad sviediniai krinta tiesiog į priešo apkasus. Matome, kaip priešas keičia ugniavietę ir kitokį jo pusėje judėjimą.

Pirmasis būrys spaudžia priešą iš šono ir puola jį. Priešas paleidžia pragarišką ugnį į visas puses ir jo minosvaidžių sviediniai pradėjo kristi visai arti mūsų apkasų. Žemės, iškeltos į padangę, krinta tiesiog mums ant galvų. Gr. K. šaukia šalia gulinčiam draugui: „Nesimėtyk, čia ne juokai!" Eil. P. aiškinasi, kad žemės krinta, iškeltos sprogusių sviedinių, o jis visai nemėtąs. Gr. K. juokiasi ir atsiprašo eil. P., kad bereikalingai jį užpuolęs.

Gr. K. sėdasi į apkasą, ieško po kišenius pypkės ir barasi ant savo šautuvo, kad bešaudant primušė jam petį. Suranda pypkę, užtraukia porą dūmų, keliasi prie šaudymo angos ir užtraukia juokingą dainą, pašiepiančią Staliną ir žydus: „Turi Stalins žydę Sorę, kuri... Sorė šaukia, kaip čia bus, kai jau Stalino nebus". Gr. K. pritarė kiti draugai ir prasidėjo tikras choras. Tuo laiku šaudymas buvo sustojęs iš abiejų pusių ir daina toli girdima. Ir priešas išgirdo dainą ir, matyt, labai pasipiktino, nes vėl atidarė pragarišką ugnį į mūsų apkasus.

Netrukus atvyko mums į pagalbą tankai, kuriems nurodėme priešo kulkosvaidžių lizdus. Tankai iš savo pabūklų nutildė priešo kulkosvaidžius ir pradėjo pulti. Puolėme ir mes. Priešas pradėjo šaudyti iš medžių. Mes tuojau supratome priešo gudrybes ir pradėjome kulkosvaidžiais apšaudyti medžių viršūnes. Girdime, miške didžiausias riksmas — priešas pradėjo trauktis į miško gilumą.

Po keliolikos minučių užimame priešo apkasus ir suskaitome keliasdešimt jų nukautų. Apkasuose randame palikta šaudmenų, šautuvų, kurių nespėjo išsinešti. Miške irgi radome prisikarsčiusių po medžius priešo lavonų ir žemėje primėtyta ginklų. Surenkame visa, kas mums reikalinga, ir grįžtame į kaimą, laimėję kautynes ir nepatyrę jokių aukų. Kaime jokio civilio gyventojo neradome, jie visi buvo išbėgioję. Apžiūrėjome patalpas ir laukėme pietų.

Kai jau pietūs kunkuliavo katile, o apie katilą susėdę kariai pasakojo dienos pergyvenimus ir krėtė įvairius juokus, staiga išgirdome pavojaus signalą. Šokome bėgti į apkasus, bet turėjome glaustis prie žemės, nes priešo kulkos pradėjo zvimbti po stovyklą. Priešas atslinko į pamiškę ir netikėtai mus apšaudė. Mūsų kulkosvaidininkai irgi paleido staigią ugnį, o mes visomis keturiomis nušliaužiame į savo apkasą.

Kautynės vyko neilgai. Priešo žvalgai atslinko, apšaudė ir vėl paspruko miško gilumon. Miško pakraštyje radome vieną nukautą bolševiką, kuris, matyt, buvo vyresnysis, nes munduro apykaklėje buvo trys trikampės žvaigždutės.

Grįžome vėl prie pietų gamybos, nors katilas buvo sušaudytas, vanduo išbėgęs ir ugnis užgesusi. Vėl pradedame iš naujo virti. Susirandame kitą katilą, perdedame mėsą ir vėl verdame. Po valandos pietūs buvo paruošti. Renkamės prie katilo, dalinamės skania šviežiena, o gr. K., graužadamas kaulą, juokauja ir pasakoja istoriją apie nelaimingą avinėlį. Kiti juokiasi ir dar padailina — taip ir baigiasi dienos įspūdžiai, o rytojaus dieną laukiame naujų.

Psk. Kraučonis

Gr. G. KLIMAVIČIUS

Dainos GARSAI

Stoviu aš prie lango. Vakaras ateina.
Saulė slepias toliuos, nyksta spinduliai.
Aš girdžiu, — kažinkur, kas dainuoja dainą,
O jos aidas skrenda taip tyliai, tyliai.

Pas mane atskridę dainos žodžiai brangūs,
Apie laisvą šalį Nemuno krantų,
Veržiasi į vidų pas mane pro langus,
Ir girdžiu kaip sako: — Gink šiandien ją tu.

— Gink, kaip bočiai gynė, žemę numylėtą, —
Jie nors mirę ilsis, bet dar vėl pabus.
— Eik ir tęsk jų žygį, anuomet pradėtą,
Lai pralietas kraujas jų veltui nebus.

Ak, ir man norėtųs šitą sutartinę,
Į tenai nuėjus, jiems dainuot padėt...
Bet vėl... atsiminus pareigą Tėvynei,
Čia turiu palikti, vienišas budėt.

Vakaras sutemsta. Ir daina nutyla.
Vien tik žvaigždės blankiai mirksi lig gaidžių...
Stoviu aš prie lango vakarą šį tylų
Ir dainos tos garsą dar tebegirdžiu...

Šaunus vyras tas mūsų kuopos virėjas. Augalotas, petingas, stambus, apsukrus, žodžiu, pavyzdingas Suvalkijos lygumų sūnus.

Kairiojo sparno kai kurie vėliau kuopon atvykę žaliūkai neretai prasitardavo, jog Algis taip suaugo tik virėju likęs. Tačiau kuopoje buvo keletas Algio draugų, kurie jį pažinojo nuo mažens. Su jais drauge Algis stojo Lietuvos kariuomenėn, buvo viename dalinyje bolševikmečiu. Paskui drauge išvyko ir į Rytus, kur jie jau praleido daugiau kaip pora metų. Jie tad ir neleisdavo šitiem „šlapukam" tvirtint, jog Algis einąs platyn jų visų sąskaiton.

Kuri gi iš tikrųjų buvo Algio stambumo ir augalotumo priežastis?

— Gal tai paveldėjimas? — Algio tėvas buvo taip pat stambus.

— Gal derlingoji Suvalkijos žemė, kuri jo tėvo, o prieš karą ir jo paties, gerai išpurenta atnešdavo gerą derlių.

Bolševikams atėjus dėl tos mielosios žemelės vidutinio hektarų skaičiaus jo tėvas buvo laikomas buože. Pačios geriausios gabalą pagal sodybą „liaudies" bernai atrėžė ir paskyrė bežemiams, kurie žemės nedirbo ir nenorėjo dirbt.

— Gal gi toji žemė, per kurią jis taip pat liko „buožės vaiku".

— O gal gi ir virėjo užsiėmimas? Juk nepaslaptis, kad Algis puikiai gamina visokius valgius. Ir jeigu kuopos virtuvėn pakliūva višta, žąsis, paršiukas ar panašus naminis bei laukinis sutvėrimas, tai iš virtuvės jis išeina taip paruoštas, kad paragavusi kuri nors diplomuota virėja tikriausiai nustebusi paklaustų:

— Kokiu būdu tas kepsnys paruoštas ir pagal kokį receptą dėti prieskoniai?

Algis į tokį klausimą negalėtų nieko atsakyti, nes nežinojo jokių receptų. Visi jo receptai ant jo liežuvio. Algis, kaip Prancūzijos vyno ragautojas, būdavo tik prilies liežuvį prie valgio ir jau žino, ko jam trūksta, ar ko perdaug. Algio skonis buvo vienintelis receptas visiems kuopos valgiams.

Taigi gal kartais ir tas nuolatinis ragavimas šį tą reiškė? Kas čia dabar gali visa tai nustatyti.

Tačiau ne vien skoningų valgių paruošimo menu pasižymėjo Algis. Dabar juk labai dažnai svarbiau yra ką verda, o ne kaip verda.

—!—

Pamenu, kaip po Kosto nepavykusio debiuto virėjo pareigose jas perimti buvo įsakyta Algiui, visi jam reiškėme užuojautą. Juk iš kur gi čia dabar padarysi, kad visi būtų patenkinti, jeigu, taip sakant, kaip ir nėra iš ko.

Na, bet Algis nenusiminė. Jis, mat, būdamas žemės ūkio mokykloje ne kartą domėjosi valgių virimu. Beveik visuomet po pamokos, kai mergaičių klasei būdavo virimo praktika, Algis skubėdavo į virtuvę paragauti, kuri geriau pagamino.

Dabar jam atėjo proga išbandyti savo jėgas. Jis juk ir tada norėjo įrodyti, jog jis tikrai geriau pagamintų ir už Birutę, ir už Petrutę, ir už Juliutę. O kartais pagalvodavo, kad jis galįs ir Onutę nukonkuruoti.

— Gaila, kad jų čia dabar nėra, — mąstė dar pradžioje savo virėjavimo — aš joms įrodyčiau, ką galiu!...

Pradžioje ir Algiui buvo atsitikę nemaža nesklandumų. Tai, žiūrėk, persūdė sriubą, tai skuduras ar akmuo sriuboje išvirė. Kitąkart vėl pamiršo kam nors porciją palikti...

Pagaliau Algis taip įprato, kad panašių nuotykių nebepasitaikydavo. Ir atvirkščiai, jis taip įgudo, jog gamindavo skaniausius valgius ne tik tada, kai būdavo iš ko, bet ir tada, kai atrodė, kad iš tikrųjų beliko maitinti tik sausu daviniu.

—!—

Kartą po dviejų dienų žygio apypietėje atvykome į visiškai tuščią, neseniai banditų sudegintą kolchozą. Kai visi kiti, laisvi nuo tarnybos, skubėjome į vienintelę pašiūrę rasti poilsiui vietą, Algis tuo tarpu, nuskubėjo „žvalgyt vietovės".

Nepraėjo pusvalandis, ir išgirdome lyg sirenos, lyg trimito, aliarmą skelbiantį balsą; taip mums pradžioje pasigirdo. Pasirodo, tai Algis pusmečio paršelį parsigriovęs.

— Ei, Algi, kur tu tą paršą pagavai? — klausiam.

— Anas banditų šnipas, — atšovė Algis. — Mat, tur būt, užuodė, biaurybė, kad mes dar turim „sprogstamos" tai ir slampinėja pakrūmiais, norėdamas apuostinėt, kur stovi.

Po poros valandų nuo lauko virtuvės sklido šviežios kiaulienos kvapas.

Mes vis siųsdavom „deputatą" paklausti Algį, kada galėsime „ištiesti virvelę" prie virtuvės. Netrukus to malonumo ir sulaukėme.

Dėkodami Algio apsukrumui, su pilnais katiliukais garuojančios sriubos bei gabalu bekoniuko, sėdome ant griuvėsių ir pasigardžiuodami rijome kiaulienos gabalus.

Šiuose kolchozo griuvėsiuose apsigyvenome ilgesniam laikui. Įsirengėme bunkerius, vadovietę, sutvirtinom gyvenvietę, užmezgėm ryšius. Ir taip buvęs kolchozas užvirė nauju gyvenimu.

Mūsų uždavinys buvo laiduoti tiekimo saugumą. Atsparos postai buvo išdėstyti kelių kilometrų ruože. Vietovė teturėjo keletą uždangų ir slėnelių, šiaip gi pasižymėjo rusišku lygumu.

Į postą Nr. 2 Kūčių dieną nugabenti maistą Algiui padėjo tvarkinys Juozas.

Į postą Nr. 2 iš kolchozo reikėjo eiti laukų keliuku, paskui pasukti į takelį, vedantį slėneliu pro beržynėlį, už kurio ir budėjo posto vyrai. Ten pat prasidėjo ir mūsų kaimynų vokiečių postų sistema. Tuo pat slėnelių kasdieną tiekdavo maistą ir vokiečiai saviesiems.

Kai Algis ir Juozos, nuėję keletą varsnų takeliu, pamatė iš beržynėlio išneriančius žmogaus siluetus, jiems net į galvą neatėjo, kad čia galėtų būti kas nors kitas, o ne kovos draugai vokiečiai. Visiškai ramūs jie traukė pirmyn ir kai dar už varsnų jau aiškiai pastebėjo vokiškąja uniformą, pradėjo tartis, kuriuo būdu jie galėtų pasveikinti švenčių proga

Abu sudėję savo vokiečių kalbos žinojimą, vis dėlto pasveikinimui daugiau žodžių nesurado, kaip:

— Mit Festen! —

Jiems dar besitariant pasveikinti

Dideli priešo nuostoliai

Į rytus nuo Kerčės ir Krivoj Rogo srityje padarant priešui didelių nuostolių atremti gausūs bolševikų puolimai; priešpuoliais išlyginti vietinio pobūdžio prasiveržimai.

Vasario 24 d., per mūsų puolimą į vakarus nuo Zvenigorodkos laimėta teritorijos, o vasario 25 d. mūsų kariuomenė ten išstūmė bolševikus iš stipriai įrengtų pozicijų.

Srityje į pietus nuo Pripetės įvyko atkaklių puolamųjų ir ginamųjų kautynių.

Į pietus nuo Berezinos ir į šiaurę nuo Rogačevo vyksta sunkios gynimosi kautynės su tebestiprėjančiu priešu. Sovietų mėginimai pasistūmėti į šiaurinį Berezinos krantą sugniužo atkakliose miško kautynėse. Rogačevo vieta, išsprogdinus visus įrengimus, naktį į vasario 24 d. evakuota. Toliau į šiaurę mūsų kariuomenė priešpuoliu atstūmė pasistūmėjusias sovietų pajėgas ir sunaikino prasilaužusią priešo kautynių grupę. Stiprūs kovos ir kautynių lakūnų junginiai rėmė kariuomenės kautynes ir padarė priešui didelių žmonių bei medžiagų nuostolių.

Vasario 25 d. į šiaurę nuo Rogačevo mūsų kariuomenė po kietų kautynių pasiekė visišką gynimosi laimėjimą prieš pranašesnėmis pajėgomis puolusį priešą.

Vidurinio fronto ruožo užnugario srityje apsaugos dalys kartu su prancūzų savanorių legionu išsklaidė stipresnes bolševikų gaujas, padarė joms kruvinų nuostolių ir paėmė didelį grobį. Sunaikintos 43 gaujų stovyklos su daugiau kaip 1.000 bunkerių ir aprūpinimo įrengimų.

Į pietryčius nuo Vitebsko gynimosi kautynės tebevyksta su nesumažėjusiu smarkumu. Mūsų kariuomenė pavertė niekais visus priešo mėginimus prasilaužti, užsklendė vietinio pobūdžio įsilaužimus arba juos išvalė ir padarė priešui didelių nuostolių žmonėmis ir medžiagomis.

Į šiaurės vakarus nuo Nevelio priešas puolė su daugeliu divizijų. Vasario 28 dienos kietose kovose pasiekta visiška gynimosi sėkmė.

Fronto šiauriniame ruože mūsų kariuomenė kai kuriuose ruožuose toliau planingai atsipalaidavo.

Tarp Pskovo — Lugos geležinkelio ir Pskovo ežero vasario 24 d. sovietai naujomis į kautynes mestomis pajėgomis pakartojo mėginimus prasilaužti. Jie nepavyko iš dalies per priešpuolius. Mūsų kariuomenė atgavo Peipuso ežero Pirissaarės salą, nors priešas atkakliai priešinosi, ir ją išlaikė, nepaisydami kelių bolševikų priešpuolių.

Narvos srityje vasario 24 d. vėl atgijo kautynės.

Estų savanorių puolimas į šiaurės vakarus nuo miesto po kietų kautynių privedė prie priešo prietilčio per Narvą pašalinimo.

Naktį į vasario 27 d. sovietiniai teroro lakūnai vėl puolė Suomijos sostinę. Padaryta žalos gyvenamosiose srityse ir gyventojai turėjo aukų. Suomių priešlėktuvinė artilerija ir vokiečių naktiniai naikintuvai sunaikino 13 priešo lėktuvų.

Stiprūs kovos lėktuvų junginiai rėmė gynimosi kovas ypatingai ties Krivoj Rogu, ties Dubno ir ties Pskovo ežeru, sėkmingai apšaudydami sovietų pėstininkų bei motorizuotų dalinių žygiuojančias voras. Lėktuvų ginklais bei numetus bombų sunaikinta daug autovežimių ir keli priešlėktuvinės artilerijos pabūklai.

Rytų fronte per vasario mėn. sunaikinti 763 priešo lėktuvai, iš jų 43 sunaikino sausumos kariuomenės junginiai. Žuvo 60 savų lėktuvų.

Nettuno prietiltyje sutelktoje mūsų gynimosi ugnyje sugniužo visi priešo puolimai.

Tolimos kovos artilerija apšaudė Anzio ir Nettuno uostus, taip pat kitas priešo išsikėlimo vietas.

Nuo sausio 24 iki vasario 24 d. per kautynes Nettuno prietiltyje paimtas 5.721 belaisvis, sunaikinta 212 šarvuočių ir dar 21 išvestas iš rikiuotės, penki šarvuočiai paimti, daugiau kaip 40 pabūklų sunaikinta ar paimta.

Buon Riposo, į pietvakarius nuo Aprilijos, apsuptosios priešo pajėgos, maždaug du batalionai, po kelias dienas trukusių kietų mūšių kupinoje prarajų ir kiaurymių vietoje buvo sunaikintos. Paimta daugiau kaip 650 belaisvių. Per atkaklius susirėmimus iš arti priešui padaryta didžiausių kraujo nuostolių.

Vasario 24 d. vidurdienį Šiaurės Amerikos bombonešių junginiai su stipria naikintuvų apsauga atliko terorinius kai kurių vietų šiaurinėje, vidurinėje ir pietinėje Vokietijoje, puolimus. Ypač Schweinfurto ir Gothos miestuose padaryta žalos.

Naktį į vasario 25 d. britų bombonešių junginiai dar kartą atliko terorinį Schweinfurto miesto puolimą. Mūsų oro gynybos pajėgos per šiuos puolimus sunaikino 166 priešo lėktuvus, tarp jų 143 keturmotorius bombonešius.

Vokiečių karo aviacija naktį į vasario 25 d. vėl atliko sėkmingą didįjį Londono puolimą.

Šiaurės Amerikos bombonešių junginiai ir vasario 25 dienos metu tęsė vietų pietinėje Vokietijoje puolimus, ypač puldami Augsburgo, Regensburgo ir Fuertho miestus.

Naktį į vasario 26 d. britų teroro bombonešiai dar kartą puolė Augsburgo miestą. Gyvenamuosiuose kvartaluose padaryta žymios žalos. Gyventojai turėjo aukų.

Mūsų oro gynybos pajėgos per šiuos puolimus sunaikino 106 britų ir amerikiečių lėktuvus, tarp jų 102 keturmotorius bombonešius.

Vasario 26 d. buvo paskelbta, kad kovoje su priešo tiekimu mūsų povandeniniai laivai Atlante, Viduržemio jūroje ir Indijos vandenyne nuskandino 7 laivus, 35.185 tonų talpos, 11 krovininių burlaivių ir du laivus naikintuvus, kurie lydėjo vilkstines. Torpeduoti dar trys laivai.

Vasario mėn. karo laivynas ir aviacija, kovodami su britų - amerikiečių papildymo ryšiais, paskandino 26 prekinius laivus bendros 144.185 brt. talpos bei 11 krovininių burlaivių. Pataikius bombomis arba torpedoms sunkiai sužaloti dar kiti 34 laivai bendros virš 200.000 brt. talpos. Reikia manyti paskendus daug šių laivų.

Iš priešo karo laivų paskandintas vienas karo laivas, 15 naikintojų ir sargybinių laivų, 8 greitlaiviai ir vienas žvalgybinis laivas; sužalotas vienas karo laivas ir keli greitlaiviai.

Kultūrinės naujienos

— Vasario 27 d. Vilniuje po sunkios ligos mirė Vilniaus Universiteto Ekonomikos Mokslų Fakulteto Dekanas ord. prof. dr. Alb. Rimka.

— Knygų Leidykla „Sakalas" Kaune šiuo metu spausdina Juozo Povilonio apysakų ir novelių rinkinį. Knygą numatoma išleisti apie kovo mėn. vidurį.

— Vasario 28 d. Vilniaus Miesto Teatre įvyko Vilniaus operos solistės Augaitytės Juzės koncertas. Programoje buvo išpildytos vien komp. St. Šimkaus originalios ir liaudies dainų kompozicijos. Jai akompanavo muz. kom. Kaveckas.

— Poetas Ant. Jasiūnas parašė trijų veiksmų komediją „Moterų seklyčia", kur piešiama mūsų miesčionijos praetis. Paruošęs spaudai turi ir eilėraščių rinkinį „Tolumų balsai".

— Patirta, kad į Vilniaus Operą atsikelia dirbti iš Kauno žinomi operos dainininkai — Aleksandras Kutkus (tenoras) ir Vencevičaitė (mezzo-sopranas).

— Šiemet Studijų Biuras yra numatęs išleisti žurnalisto Aleksandro Merkelio parašytos studijos „Raudonasis teroras Lietuvoje" pirmąjį tomą, pavadintą „Žudynės". Ruošiami ir kiti du tomai. Antrasis bus pavadintas „Išvežimai" ir trečiasis — „LTSR — Lietuvių kalėjimas". Veikalas gausiai iliustruotas ir dokumentuotas.

— Vasario 29 d. Vilniaus Miesto Teatro Operos spektaklyje „Faustas" pirmą kartą Margaritos partiją dainavo operos sol. J. Jasaitytė.

— Viename žymiausių Estijos žurnalų „Ajakiri Naisele" š. m. Nr. 1 yra atspaudintas Algirdo Gustaičio straipsnis apie lietuvių prisidėjimą prie kovos su bolševizmu.

— Telšių Teatras vasario mėn. viduryje išleido Fodoro „Brandos Atestato" premjerą. Režisavo Kauno Teatro aktorė Žalinkevičaitė-Petrauskienė, suvaidinusi premjeroje ir Annos Mate vaidmenį.

— Šiaulių Miesto Teatras šiuo metu išleido premjerą vaikams „Trys draugai". Šia premjera, kaip režisierius, debiutavo to pat teatro aktorė Pinskaitė. Šiuo metu rež. Tvirbutas baigia ruošti žinomą Mau rice Rostando pjesę „Žmogus, kurį aš nužudžiau". Premjera numatoma išleisti šiomis dienomis.

— Panevėžio Miesto Teatras netrukus išleidžia Pirandelio dramos „Henrikas IV" premjerą. Režisuoja J. Miltinis, kuris vaidins ir vyriausią vaidmenį.

— Marijampolės Miesto Teatras netrukus išleidžia O. Indigo pjesės „Žmogus po tiltu" premjerą. Režisuoja Kauno Didž. Teatro aktorius A. Mackevičius.

— Vilniaus Miesto Savivaldybė projektuoja išleisti didesnį ir puošnesnį naują Vadovą po Vilnių su Vilniaus ir apylinkių planu bei gausiomis Vilniaus miesto iliustracijomis. Vadovą paruošti Viln. Miesto Savivaldybė pavedė Mačeikai.

— Kaune išrūpintas leidimas ir ruošiamasi išleisti nemažas leidinys apie mūsų bibliotekas ir apskritai apie knygą. Leidinį redaguoja žinomas bibliotekininkas J. Rimantas. Numatoma, kad pasirodys keli dideli jo tomai.

— Vasario 27 d. Vilniaus Didžiojoje Koncertų Salėje įvykusį XXI-jį šį sezoną simfoninį koncertą dirigavo debiutantas Vilniaus Muzikos Mokyklos muziko J. Kačinsko vedamos klasės mokinys, neseniai mirusio komp. St. Šimkaus sūnus Algis Šimkus.

— Vasario 23 d. Šiaulių Miesto Teatre įvyko Šiaulių Miesto ir Apskrities Profesinės S-gos Teatro premjera. Statyta K. Vosyliaus „Valkata". Režisavo J. Zubėnas, dekoracijas piešė Ganusauskas.

---

grįžtančius — staiga šūvis, antras, trečias...

— Alio, Kameraden! — sušuko Algis į „draugus" kurie buvo 25 žingsnių atstume.

Atsakymo vieton iš ten vėl pasipylė šūviai.

Kulkos kliudytas Juozas skausmingai aiktelėjo ir krito ant naujai apsnigtos žemės.

Algis kairiame petyje pajuto šilimą. Dar gerai nesusivokdamas, kodėl taip dedasi, jis taip pat puolė į sniegą ir iš karto prisidėjęs prie peties šautuvą paleido šūvį.

Iš vis dar beartėjančio ketvertuko vienas, paleidęs šautuvą, kilstelėjo dešinę ranką aukštyn ir ten pat visu ūgiu išsitiesė...

Likusieji trys, lyg nesupratę, iš kur atlėkė kulka, nuskynusi jų draugą, pradžioje sumišo, nežinodami į kur bėgti.

Sekantysis taiklus Algio šūvis nuvertė nuo kojų antrąjį „vokietuką".

Dabar „draugai" jau aiškiai suprato, kad jų nukautasis siunčia šviną. Staiga apsisukę pradėjo „gazuoti" beržynan.

Tuo metu Algis užvedė spyną trečiąjį kartą, tačiau nusitaikymui kairioji ranka pagelbėti atsisakė. Ji, kaip nupiauta šaka, nukrito sniegan. Algis jos nebejautė ir nebegalėjo pajudinti. Milinė ir sniegas ties kairiu pečiu nusidažė raudonai.

Tačiau sukaupęs jėgas Algis nusitaikė vien dešine ranka. Betgi paspaudus leistuką įvykdė didelė atatranka. Suskaudo ir dešinį petį, akyse sumirguliavo, ausyse pradėjo bengti ir ūžti. Ir dešinė ranka paleido šautuvą. Algis buvo bejausmis.

Sąmonė grįžo tik ambulatorijoje, tačiau ausyse vis dar tebeūžė. Atmerkęs akis lėtai apžvelgė ambulatorijos sienas. Paskui, grįžtelėjęs į sanitarijos puskarininkį, dusliai paklausė:

— Kaip Juozas? —

— ?!

Vietoje atsakymo puskarininkis nuleido galvą ir lėtai nusisuko.

Algis užsimerkė. Skausmingam veide sustojo pasiryžimo — susikaupimo bruožai.

Kaktoje nusitiesė dvi stambios linijos.

Tyliame susikaupime praslinko ilgas pusvalandis. Paskui skardžiai sugirgždėjo ambulatorijos durys ir įėjo puskarininkis Julius. Visų akys nukrypo jo veidan, o jis tuojau pradėjo:

— „Sutvarkyti" visi. Trys vietoj, o ketvirtas norėjo pasprukt, bet pastebėjęs mūsų parengties būrį supant beržynėlį, pasuko į kairę ir užbėgo ant vokiečių bunkerio. Ten tas „šamas" ir liko šakalams.

Algis dėkingu žvilgsniu apžvelgė Julių, truputį šyptelėjo, pasitaisė pataiynę ir ramiai padėjo galvą ant pagalvės.

Jis buvo patenkintas, kad bolševikų klasta nepavyko.

Kitą rytą Algis buvo nugabentas ligoninėn. Paskui persikėlė sveikstančiųjų kuopon, o iš ten gavo tris savaites atostogų ir išvažiavo mielojon tėviškėlėn.

O kuopos kariai nekantraudami laukia grįžtančio ir ruošia iškilmingas sutiktuves.

Pranešame giminėms ir pažįstamiems, kad š. m. vasario 2 d. kovoje prieš bolševizmą žuvo techninės pagalbos kuopos puskarininkiai:

Antanas Žebertavičius

ir

Zigmas Tiškevičius

Praneša kuopos kariai

Garbingai žuvo kovoje prieš bolševizmą Rytuose

Stasys Maciukevičius

ir

Julius Karnauskas

Jų šeimoms, giminėms bei artimiesiems reiškia giliausią užuojautą

Batalijono kariai iš S. miesto

Eidamas tarnybos pareigas žuvo nuo banditų kulkos

policininkas

Juozas MORKŪNAS

Jo žmonai ir vaikučiams gilią užuojautą reiškia

Dūkšto atsparos punktas

Sportas

— Lietuvių komanda Rygoje „Vytis" savo 15 metų sukakčiai paminėti suruošė krepšinio turnyrą, kuriame dalyvavo stipriausios Latvijos komandos: Starts, Us ir ASK ir pati jubiliatė Vytis.

Pirmas susitikimas buvo US — ASK. Po pratęsimo rungtynes laimėjo ASK 45—40. Antrosios rungtynės įvyko tarp Starts — Vytis. Po lygios kovos laimi Latvijos meisteris Starts 32—29. Antrąją turnyro dieną žaidė US — Vytis. Rungtynes laimėjo US 30—28. Paskutinėse turnyro rungtynėse susitiko Starts — ASK. Rungtynes laimėjo Starts 48—39. Tuo būdu turnyrą laimėjo Starts, 2-rą vietą ASK, 3-čią — US ir 4-tą Vytis.

Po turnyro įvyko minėjimo pobūvis, kurio metu buvo įteiktos dovanos turnyro dalyviams ir nusipelniusiems „Vyties" nariams. Į minėjimą buvo nuvykę keletas sportininkų iš Kauno, kurie sustiprino ryšius Lietuvos sportininkų su Rygos lietuviais.

— Dailiojo čiuožimo meisterių L. Zeikaus ir V. Ignaičio sportinio gyvenimo jubiliejų proga (L. Zeikui — 20 metų, o V Ignaičiui — 15 metų) buvo surengtos Lietuvos dailiojo čiuožimo pirmenybės, kuriose jubiliatai pagerbti. Pirmenybėms pravesti šiemet buvo labai sunkios sąlygos (ledas buvo blogas) ir sportininkai negalėjo parodyti savo įprastos formos.

Pasekmės: Jaunių mergaičių grupėje: 1 v. — Daugėlaitė M. (Kauno Perkūnas) — 48.5 taškai. Moterų seniorių grupėje — 1 v. laimėjo Klimavičiūtė I. (Kauno Perkūnas), surinkusi 87,3 taškus. Moterų meisterių grupėje 1 v. laimėjo Klimavičiūtė L. (Kauno Perkūnas) — 102,2 tšk.

Vyrų seniorų grupėje 1 v. — Alšėnas (Kauno Perkūnas) 102,6 tšk. Vyrų meisterių grupėje 1 v. laimėjo V. Ignaitis (Vilniaus Šarūnas) — 222,6 taškai. 2 v. laimėjo L. Zeikus (Vilniaus LFLS) — 203,5 tšk. Tenka priminti, kad jubiliatas L. Zeikus dailiojo čiuožimo meisterio vardą pirmą kartą įgijo prieš 20 metų, o V. Ignaitis prieš 10 metų ir kasmet iš savo rankų nepaleido V. Ignaičiui teko atstovauti Lietuvą ir užsieny: 1935/36 metų studentų SELL olimpiadoj Rygoje jis laimėjo pirmąją vietą. 1937 metais pasaulinėj studentų olimpiadoj Austrijoj jis laimėjo 8 vietą. Vakare jubiliatų garbei buvo surengtas pobūvis.

— Po trumpos pertraukos Vilniuje vėl įvyko dailiojo čiuožimo varžybos. Pasekmės: vyrų meisterių klasėje 1 v. — Ignaitis 212,7 tšk., 2 v. — Zeikus 182,1 t.

Moterų meisterių: 1 v. L. Klimavičiūtė, 2 v. — T. Klimavičiūtė.

— Sekmadienį Vilniuje, Prof. Sąjungų salėje šachmatų meisteris Vaitonis lošė simultaną su 40 lošikų. Meisteris buvo geros formos ir iš 40 partijų pralaimėjo tik 4 partijas, dvi lygiomis, o visas kitas laimėdamas.

UŽSIENIO ŽINIOS

TOKIO. (NL). Septintoji britų indų armijos divizija, kuri yra apsupta į rytus nuo Mayų kalnų, kurios maistas ir municija yra beveik išsibaigusi, ginklai sunaikinti ir beveik pusė pajėgų žuvusi, yra visiško sunaikinimo išvakarėse. Daugiau kaip 80% tos divizijos tankų ir patrankų per japonų savanorių lakūnų puolimus buvo sunaikinta ar išvesta iš rikiuotės. Divizija dabar suvaryta į siaurumą ir atkirsta nuo tiekimo kelių. Jos maistas ir municija visiškai baigiasi.

TOKIO (NL). Per gynimosi kautynes Truko saloje, Karolinų grupėje, du priešo kreiseriai nuskandinti. Vienas šių kreiserių pagal dydį galėtų būti ir kautynių laivas. Vienas lėktuvnešis ir dar vienas nenurodyto tipo karo laivas sunkiai sužaloti. Be to, numušti 54 lėktuvai. Japonai per sunkias gynimosi operacijas neteko kelių karo laivų, transportlaivių ir lėktuvnešių.

STOCKHOLMAS (NL). Nors ir delsiant, vis dėlto Londone pripažįstama, kad naktį į vasario 21 d. Londono puolimas buvo labai smarkus. Reuteris praneša, kad vokiečių lėktuvų buvo atskridęs didelis skaičius. Kitoje Reuterio žinioje sakoma, kad vokiečių lėktuvai „kurį laiką" savo puolimą sprogstamomis ir padegamomis bombomis buvo sutelkę į vieną Londono miesto dalį. Londono informacijų biuras konstatuoja, kad Londono ugniagesiams ir pagalbos tarnybai teko labai intensyviai dirbti.

BERLIN (NL). Apsupimo metu prie Čerkasų sunaikinta ne 90% apsuptųjų vokiečių dalinių, kaip sovietų informacijų biuras skelbė, o priešingai — apie 90% apsupime buvusių vokiečių dalinių grįžo į vokiečių linijas.

AMSTERDAMAS. (NL). Egipto vyriausybė pareiškė Jungtinių Valstybių vyriausybei protestą dėl pareiškimų, kurie buvo padaryti senato komisijoje apie žydų valstybės sukūrimą Palestinoje. Protesto nota įteikta Amerikos pasiuntiniui Kaire, Amerikos atsakymas iki šiol negautas. Irako vyriausybė taip pat pareiškusi panašų protestą. Egipto vyriausybė mano sušaukti visų arabų valstybių susirinkimą, kuris reikštų protestą prieš bet kurį vienašališką Palestinos klausimo išsprendimą.

ŽENEVA. NL. „Lenkų tautinis komitetas" Maskvoje paskelbė manifestą, kuriame pasižada „dirbti glaudžioje sąjungoje su sovietais ir sutarime su kitais santarvininkais". Be to, šis komitetas pripažino sovietų teritorinius reikalavimus.

STOCKHOLMAS (NL). Prezidentas Rooseveltas paskelbė, kad SSSR ambasadorius Gromyko, kuris vasario 22 d. buvo atsilankęs Baltuosiuose rūmuose, Rooseveltui įteikė Stalino laišką. Prezidentas Rooseveltas atsisakė paskelbti laiško turinį.

ŽENEVA (NL). Anglų savaitraštis „Catholic Times" rašo apie tolesnes pasekmes neseniai laikraštyje „Times" paskelbto klastoto estų ir lietuvių karininkų laiško, kuriame pastarieji Baltijos kraštų įjungimą į Sovietų Sąjungą vadina „laimingiausia" visų išeičių".

Estijos, Lietuvos ir Latvijos egzilinės pasiuntinybės, atsakydamos į tą laišką, paskelbusios bendrą deklaraciją, kurioje pažymėta, kad estų vardu pasirašiusiųjų visiškai nėra Estijos armijos sąrašuose, o lietuvių vardu pasirašiusis, jei toks ir būtų, turis priklausyti sovietinei armijai. Patį laišką trys pasiuntinybės pasmerkė su nurodymu, kad tatai esanti įprastinė sovietinė propaganda su visais savo suktumais.

Kaip „Catholic Times" čia pastebi, tas iš Maskvos laikraščiui „Times" atsiųstasis laiškas esąs juokingas jau seniai žinomos bolševikų melų agitacijos pavyzdys.

SLAPTAS SUOMIJOS PARLAMENTO POSĖDIS. — LAUKIAMA KOMUNIKATO

HELSINKIS. Po pusvalandį trukusio viešojo posėdžio Suomijos parlamentas šiandien 11 val. 30 min. susirinko slapto posėdžio. Ministeris pirmininkas Linkomies perskaitė pusės valandos vyriausybės pranešimą dėl padėties, po to prasidėjo pasisakymai, kuriems užsirašė daug visų frakcijų atstovų. Pirmoji posėdžio dalis baigta 12 val. 30 min. Debatai uždarame posėdyje tęsis popiet. Apie posėdžio eigą laukiama oficialaus komunikato.

KARYS

Nr. 9 (1223) Vilnius 1944 m. kovo 4 d. 6

PRENUMERATA metams — 6 RM. pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1.50 RM. Išsirašoma mažiausiai metų ketvirčiui, prisilaikant kalendorinės tvarkos, pav; I — III mėn., IV — VI ir t. t.

Stebime kiekvieną priešo judesį L. Seibučio nuotr.

MŪSŲ GYVENIMAS

VIETOJ BANDITŲ — LAVONAI

Gauname įsakymą išžvalgyti N. mišką, nes gautomis žiniomis ten turi būti susibūrusių banditų gauja. Ir šiam uždaviniui, kaip ir kitais kartais, rengėmės gana trumpai, nes vyrai jau buvo gerai įgudę.

Pradedame slinkti reikiama kryptimi. Nors smulkūs sniego gabalėliai negailestingai kapoja visų veidus ir dažnai ranka reikia nubraukti prie veido prilipusį sniegą, bet vyrai slenka ištempę akis, kad nebūtų iš pasalų miške užklupti.

Taip vyko kelių kilometrų įtemptas žygs. Pasiekus jau netoli tikslo esančius krūmus, buvo pastebėti pėdsakai, — tankumynuose radome žolėje išgulėtas vietas ir įvairius likučius, kurie liudijo, kad nepersenai čia būta banditų. Vyrai savo atidumą dar labiau padidino.

Pasiekę reikiamą vietą, randame šiurpų vaizdą: ne visai mažame miško plote gulėjo įvairiai išvartyti, jau prieš keletą dienų nužudytų šešių civilių lavonai. Nužudymo žymės rodė, kad jie visi buvo nužudyti kankinant, nes jų drabužiai, apdraskyti, avalynė išmėtyta ir veidai sužaloti. Kas šiurpiausio — nužudytųjų tarpe buvo dvi mergaitės: viena — 9, kita — 5—7 metų amžiaus. Pamačius tokį vaizdą, visiems širdys sudrebėjo, nes sunku įsivaizduoti, kad tai galėtų padaryti žmonės. Tačiau bolševikai tai gali padaryti ir jų sužvėrėjusios šidys nesudreba.

Pačių banditų neradome, nes jie buvo pasitraukę. Išžudytųjų artimiesiems padėję surinkti lavonus ir giliai sujaudinti tokiu žvėrišku darbu, grįžome atgal.

Viršila A. Ivanauskas

SEPTYNI PUNDELIAI NUOŠIRDŽIŲ LAIŠKŲ

Neseniai „Kario" redakcijoje gauta iš Liškiavos septyni pundeliai laiškų, adresuotų „Nepažįstamam kariui". Kiekvieno pundelio pirmas laiškas adresuotas dalinio vadui, pasirašytas kun. J. Krisčiūno. Kiti laiškai rašyti Liškiavos parapijos katalikių lietuvaičių mūsų kariams, kovojantiems Rytų fronte. Be to, kiekviename laiške, greta nuoširdžių žodžių ir sveikinimų, įdėtas ir mažutis šv. Marijos medalikėlis.

Kun. J. Kriščiūnas savo laiškuose rašo: „Didžiai Gerbiamas Dalinio Vade! Siunčiu nuoširdžius sveikinimus ir gražius linkėjimus kovojantiems broliams lietuviams Rytų fronte. Linkiu Dievui laiminant ir Aušros Vartų Švenčiausiajai Mergelei globojant po kovų sugrįžti į gimtuosius namelius.

Be to, drauge siunčiu Liškiavos parapijos katalikių mergaičių laiškus kovojantiems broliams su trumpučiais sveikinimais ir mažute dovanėle — švč. Marijos medalikėliu. Prašau juos perduoti savo dalinio kareiviams. Meldžiu Aukščiausiąjį palaimos"

KAUNO RADIOFONO PROGRAMOS PAKEITIMAI

Nuo š. m. vasario 23 d. politinė apžvalga lietuvių kalba, kuri būdavo 16.45 val., bus skaitoma 18.15—18.30 val. Laiko įvykiai, iki šiol buvę mūsų programoje 18.15—18.45 val., nuo vasario 23 d. numatomi 18.30—19.00 val. Žinios lietuvių kalba kurios buvo iki šiol skaitomos 18.45 val., dabar bus 16.45—17.00 val. Nuo vasario 23 d. vietinių žinių skaitytų 15.50 val., nebebus.

Ir fronto kariai aukoja

Neseniai trys mūsų kariai, tarnaujantieji vokiečių daliniuose, per „Kario" redakciją paaukojo: eiliniai **Petras Jaras** ir **Česlovas Urbanavičius** 40 RM karių kultūriniams reikalams ir eil. **Vytautas Grakauskas** 188 RM (savo visą honorarą už „Karyje" įdėtus jo rašinius) Lietuvių Karių ir jų šeimų Globos Vilniaus Komitetui.

SKUODIŠKIAI LANKO SUŽEISTUOSIUS KARIUS

„Žemaičių Žemė" rašo, kad Savitarpinės Pagalbos Skuodo valsčiaus komitetas, sužinojęs, jog Rygos ligoninėse yra sužeistų lietuvių karių, suorganizavo tris būrius lankytojų. Pirmasis būrys lankė per Kalėdas. Antrasis būrys, sudarytas iš gimnazijos mokinių ir mokytojų, lankė sausio 5—6 d., o trečiasis būrys — sausio 24 d. Visi lankytojai nuvežė Rygoje galintiems lietuviams kariams daug paketėlių dovanų.

Studentų meno grupė, vadovaujama Jaroško, aplankė batalioną. L. Seibučio nuotr.

RUOŠIAMAS SPAUDAI NOVELIŲ IR APSAKYMŲ RINKINYS APIE MŪSŲ KARIŲ GYVENIMĄ RYTUOSE

Buvęs „PA Balso" vyr. redaktorius **Vytautas Kasniūnas**, šiuo metu esąs Rytuose kaip karo korespondentas, baigia ruošti spaudai novelių ir apsakymų rinkinį apie mūsų karių gyvenimą Rytuose. Kai kurios novelės bei apsakymai jau buvo atspausdinti periodinėje spaudoje. Leidinį manoma išleisti atskiromis, nedidelėmis knygutėmis.

L. Kr.

PADĖKA

Ponas **T. Tvaronas** — Bučiūnų km. Baisogalos val. š. m. I. 26. sveikstančiųjų kuopai paaukojo 300 št. kiaušinių.

Už šį gražų norą pagerinti sveikstančių karių maistą, sveikstančiųjų kuopos kariai nuoširdžiai dėkoja.

Kuopos vadas

ATSISVEIKINANT

Atėjo įsakymas persikelti į S. miestelį. Atvažiavo į mūsų punktą ir kitų punktų draugai. Visi nakvojome paskutinę naktį šiame punkte. O jau iš ryto anksti prasidės kelionė. Nuvykstame į kaimą atsisveikinti su pažįstamaisiais, nes jau buvome gerai susidraugavę su vietos žmonėmis. Jie visi pasidarė liūdni, kai sužinojo, jog mes išvažiuojame.

Matyt, banditai irgi norėjo su mumis „atsisveikinti". Apie vidurnaktį netoli mūsų punkto jie pradėjo šaudyti. Mes visi atsikėlėme ir išsidėstėme, bet banditai artyn ėjo. Tada mūsų būrio vadas išsiuntė žvalgybą. Jai dar nespėjus iš dvaro ribų išeiti, pasipylė šūviai. Žvalgyba irgi netylėjo — atsakė šūviais ir prislinkus visai arti apmėtė priešą granatom. Jai į pagalbą tuoj nuskubėjo ir kiti kariai, bet kai pagalba atėjo, banditai jau buvo pasitraukę. Už kokios valandos jie dar pašaudė, bet jau ne mūsų pusėje.

Išaušo rytas. Atsikėlėme ir pradejome krautis visą savo turtą. Važiuojame į rytus. Kelias nekoks, arkliai baisiai privargsta, bet reikia pasiekti G. atsparos punktą.

Antroji kelionės diena buvo graži, kelias geras. Apie pietus pasiekėme kitą mūsų kuopos vytų grupę. Jie mus su džiaugsmu pasitiko ir pavaišino pietumis. Po pietų jie surengė atsisveikinimą su vietiniais gyventojais.

Trečią kelionės dieną kelias kiek ilgesnis. Reikėjo pasiekti M. miestelį. Pakeliui sustojome viename kaime pietų pavalgyti. Apie vakarą pasiekėme miestelį ir sustojame mokykloje. Be mūsų, dar atvažiavo ir kita kuopa. Vietinė įgula papasakojo, kad čia netoliese buvo didelė banditų gauja, bet pasirodžius vokiečių tankams, jie pasitraukė į miškus

Ketvirtą dieną pasiekėme S. miestelį. Atvažiavo ir kita mūsų kuopos dalis. Vieni kitus apipylė klausimais. Kalboms nebuvo galo. Bet čia mus pasiekia liūdna žinia, kad iš mūsų tarpo žuvo nuo banditų kulkos eil. V. D. ir A. Visi truputį susimąsto, nes jie daugiau nebebus mūsų tarpe. Nebebus kas mus linksmintų, nes eil. A. buvo labai linksmas. Eil. V. D. žemaitis, visad rimtas, bet už tai labai geras dainininkas. Ir mes pasižadame mintyse banditams už žuvusiuosius draugus atkeršyti.

Penktąją dieną po pietų pasiekėme savo paskyrimo vietą — atsparos punktą K. Nauja vieta ir nauji žmonės. Bet mes greit su jais apsiprantame ir gyvename vėl, kaip ir kituose punktuose. Naktimis banditai šaudo gretimuose kaimuose. bet pas mus ateiti dar bijo.

Eil. J. Vaičiulis

Tėvynė ir frontas artėja

Daug lakių žodžių kalbėta apie konkretų bendravimą tarp Lietuvoje likusių tautiečių ir į Rytus išvykusių brolių, kurie su visuomet paruoštu ginklu gniuždo raudonųjų banditų piktuosius kėslus. Be įvairių įstaigų, organizacijų ir atskirų asmenų pasiųstų Rytuosna dovanų — knygų, tautinių ženkliukų ir kt. pavidalų buvo įsteigtas net Fronto Teatras, kurio pagrindinis uždavinys buvo aplankyti karių dalinius, nešančius kietos pareigos tarnybą toli už Tėvynės ribų. Veltui laukė kovotojai menininkų iš Lietuvos.

Bet štai, vieną žiemos dieną Rytuose tarp bunkerių pasirodė mėgėjų menininkų kolektyvas. Tai Vilniaus Priešgaisrinės Apsaugos Tautinis Ansamblis, kuris, vasarą aplankęs visą Vilniją, davęs eilę koncertų Vilniuje, tarp jų ir sveikiems bei sužeistiems įvairių tautybių kariams (lietuviams, vokiečiams, estams, latviams, ukrainiečiams, ispanams), staiga atsirado Rytuose, kad ten lietuviška daina, lietuvišku tautiniu šokiu, lietuvišku vaidinimėliu ir lietuvišku jumoru primintų gimtosios pastogės dienas ir bent valandėle grąžintų gražiojon praeitin.

Kiek sąlygos leido, buvo aplankyti visi galimi atramos punktai ir įmanomai pasiekiami batalionai. Koncertai salėse, menkutėse patalpose ir judri daina, net šaltame bunkeryje nutiesė tikrai glaudų kontakt tarp fronto ir Tėvynės.

Vilniaus Ansamblis, davęs gražų pavyzdį visiems kitiems mėgėjų ir profesionalų junginiams (o jų yra tiek daug ir tokiais skambiais vardais), tikėtina, ir toliau eis vis naujų reikšmingų laimėjimų keliu.

G. A.

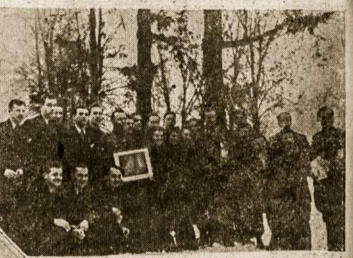

Vilniaus Priešgaisrinės Apsaugos grupė pas karius. Viršuj: su bataliono vadovybe ir jai įteiktomis dovanomis. Kairėj: su vienos kuopos kariais. Apačioje: mergaitė prie automato.

J. ltn. Vizgirdos ir A. Gustaičio nuotr.

NAUJIEJI LEIDINIAI

TECHNIKA. Žurnalas Lietuvos techniškojo gyvenimo reikalams Nr. 1, 1944 m. sausis, Kaunas. Leidžia Technikos ir Susisiekimo Vadyba. Redaktorius dipl. inž. A. Nasvytis. Žurnalo su viršeliais 20 psl.

Turinyje: Dipl. inž. **K. Germanas** (Technikos ir Susisiekimo Vadybos Generalinis Tarėjas) — „Technikai", pasirodant. Dipl. inž. **K. Kriščiukaitis** — Bendros miestų projektavimo gairės. Prof. **S. Kolupaila** — Jūros nuotolis ties Taurage. Dipl. inž. **A. Barauskas** — Žiemos Tarnyba Lietuvos Sauskeliuose. Dipl. inž. **K. Rimkus** — Mūsų upių tyrinėjimų energetiniams tikslams perspektyvos. Dipl. inž. **Č. Šalkauskas** — Lietuvos upių geologiniai ir geotechniniai tyrinėjimai. Dipl. inž. **Gailiutas** — Lietuviška statybos terminija. Be to, dar įdėta — Vyriausios Statybos Vadybos organizacija ir uždaviniai kronika ir redakcijos žodis.

Žurnalas daro rimtą įspūdį. Linkime sėkmingai spręsti pasiimtuosius techninio gyvenimo klausimus.

Pranas Skardžius. LIETUVIŲ KALBOS ŽODŽIŲ DARYBA. Vilnius 1943 m. Išleido Lietuvos Mokslų Akademija, Lietuvių Kalbos Institutas 768 psl.

Šio veikalo sulaukus lietuvių kalbos mokslas susilaukė monumentalaus veikalo, kuriame iš pagrindų nagrinėjama žodžių daryba. Nesiimdami čia šio veikalo analizuoti, vis dėlto galime drąsiai tvirtinti, kad žodžių darybos klausimas kaip ir išspręstas, todėl be šios knygos negalės apsieiti nei vienas lituanistas.

Laukiame, kada rašybos klausimu galų gale susitars lituanistai.

Gyd. R. Kęsgaila, PIRMOJI PAGALBA. Antra pataisyta ir padidinta laida. Vadovėlis pagalbinei sanitarinei tarnybai. Tiražas 15.000 egz., 348 psl. Kaina RM 5. Kaunas 1944 m.

Leidinys sukrautas Savitarpinės Pagalbos Sveikatos Globos Srities Valdyboje (buv. Lietuvos Raudonajam Kryžiuje), Kaune, Kęstučio gt. 6.

J. Paškevičius, LIETUVIŠKAI VOKIŠKAS ŽODYNĖLIS. Išleido Valstybinė Leidykla Kaune. Tiražas 40.000 egz., 460 psl. Kaunas, 1943 m. Kaina RM 2,30.

KIŠENINIS KALENDORĖLIS 1944 M. Tiražas 50.000 egz. Kaina RM 0.40 Valstybinė Leidykla Kaune.

1944 MĖNESINIS KALENDORIUS Tiražas 100.000 egz. Kaina RM 0,30. Valstybinė Leidykla Kaune.

LIETUVIŲ VISUOMENĖS KALENDORIUS. 1944 M. Išleido Valst. Leid. Kaune. Redagavo St. Būdavas Tiražas 100.000 egz Kaina RM 0,90 Turinyje nemaža dailiosios literatūros, šis tas ir gamtos ūkininkavimo bei šeimininkavimo Sveikatos ir margumynų skyriai ir kt.

SIENINIS NUPLĖŠIAMAS KALENDORIUS 1944 M. Sakalo leidinys 1944 m. Kaunas. Kaina su lentele RM 1,50. Lentelėje Vilniaus katedros ir Gedimino pilies vaizdai.